

Projekt

UCHWAŁA NR

RADY MIEJSKIEJ W KROŚNIEWICACH

z dnia

w sprawie przyjęcia Gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Krośniewice na lata 2020-2023.

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9, art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 506, poz. 1309, poz. 1571, poz. 1696, poz. 1815) oraz art. 87 ust. 1, ust. 3, ust. 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2018 r. poz. 2067, poz. 2245, Dz. U. z 2019 r. poz. 730, poz. 1696) Rada Miejska w Krośniewicach uchwala co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Krośniewice na lata 2020 - 2023, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Krośniewic.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego.

BURMISTRZ KROŚNIEWIC

Katarzyna Erdman

Adam Piatowski

ADWOKAT

PODINSPEKTOR

Daria Krysiak

Łódź, dnia 9.12.2019 roku

Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków
90-425 Łódź, ul. Piotrkowska 99

WUOZ-PP.5120.36.2019.LL

Urząd Miejski w Krośniewicach
ul. Poznańska 5
90-340 Krośniewice

Na podstawie art. 87 ust. 3 i art. 91 ust. 4 pkt. 1 i 4, Ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2018 r. poz.2067 z późn. zm.), oraz art. 106 Kodeksu postępowania administracyjnego z dnia 14 czerwca 1960 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 2157 z późn. zm),

po zapoznaniu się z :

projektem Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Krośniewice na lata 2020-2023

przedłożonym przez:

Sekretarza Gminy z upoważnienia Wójta Burmistrza Krośniewic

Pismem: Znak NMP.4120.5.2019.DK z dnia 27.11.2019 r. (data wpływu: 3.12.2019 r.)

Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków

opiniuje

pozytywnie w/w projekt Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Krośniewice na lata 2020-2023

Projekt Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Krośniewice na lata 2020-2023 został wykonany zgodnie z wymogami ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2018 r. poz.2067 z późn. zm.).

W związku z powyższym należało orzec jak na wstępie.

Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków

Aleksandra Stępień

/opatrzonego podpisem elektronicznym/

Otrzymują :

1. Adresat

2. a/a

Sprawę prowadzi:

Lidia Lamcha – naczelnik Wydziału planowania przestrzennego

Tel. (42) 635-80-18

Załącznik nr 1

do uchwały Nr

Rady Miejskiej w Krośniewicach

z dnia

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA I GMINY KROŚNIEWICE NA LATA
2020-2023**

SPIS TREŚCI:

- CEL OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA I GMINY KROŚNIEWICE	Str. 3
- PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA I GMINY KROŚNIEWICE	Str. 5
- UWARUNKOWANIA	Str. 8
- RYS HISTORYCZNY	Str. 26
- DIAGNOZA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO MIASTA I GMINY KROŚNIEWICE	Str. 28
- Wyróżnione elementy dziedzictwa kulturowego Miasta i Gminy Krośniewice	Str.28
- Krajobraz kulturowy	Str. 36
- Wykaz obiektów zamieszczonych w Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta i Gminy Krośniewice	Str. 39
- Dziedzictwo kultury niematerialnej	Str. 51
- Bilans walorów dziedzictwa kulturowego Miasta i Gminy Krośniewice	Str. 55
- Założenia programu opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Krośniewice	Str. 58
- Najważniejsze aspekty ochrony wartości kulturowych Miasta i Gminy Krośniewice	Str. 59
- CELE, KIERUNKI I DZIAŁANIA	Str. 61
- WSKAZANIA DO DOKUMENTÓW WYŻSZEGO RZĘDU	Str.82
- MOŻLIWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA I GMINY KROŚNIEWICE	Str. 84

CEL OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA I GMINY KROŚNIEWICE NA LATA 2020 - 2023

Głównym założeniem sporządzanego dokumentu jest zamierzone modelowanie indywidualnego–lokalnego dziedzictwa kulturowego i eksponowanie jego zasobów, co przyczyni się do propagowania dorobku kultury materialnej i niematerialnej, zacieśniania więzi lokalnych, podtrzymywania obyczajów i podniesienia atrakcyjności rekreacyjnej Miasta i Gminy Krośniewice.

Zgodnie z zapisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 2067 z późniejszymi zmianami) Burmistrz **prowadzi Gminną Ewidencję Zabytków Miasta i Gminy Krośniewice**, która zgodnie z wytycznymi Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Warszawie **została przyjęta Zarządzeniem Burmistrza**.

Burmistrz sporządza na okres 4 lat Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Krośniewice.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Krośniewice na lata 2020 - 2023 zakłada, że celem nadrzędnym jest przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych, rewaloryzacyjnych, renowacyjnych i remontowych zabytkowych obszarów i obiektów na terenie gminy, będących genezą chluby i postumentem zrównoważonego rozwoju obszaru opartego o walory krajobrazu przyrodniczo - kulturowego.

Tak sprecyzowany cel główny potrzebuje silnego analitycznego współdziałania i zaangażowania jednostek i instytucji odpowiedzialnych za ochronę zabytków, propagowanie kultury, edukację oraz poprawę stanu zabytków.

Pozwoli to na:

- wznowienie zintegrowanych, kompleksowych działań zmierzających do zahamowania degradacji dziedzictwa kulturowego,
- ujednolicenie systemowych działań renowacyjnych i rewaloryzacyjnych,
- poprawę walorów i wartości obszarów i obiektów zabytkowych oraz ich wykorzystanie dla rozwoju turystyki i propagowanie dziedzictwa i krajobrazu kulturowego,
- kształtowanie poczucia odpowiedzialności za zasoby dziedzictwa regionalnego i lokalnego,
- wzmocnienie więzi społeczności lokalnych – „Małej Ojczyzny”,
- właściwe zdyskontowanie środków finansowych z wykorzystaniem funduszy pomocowych Unii Europejskiej.

Poza tym, podjęcie systemowych działań dotyczących wszystkich wymienionych elementów składających się na dziedzictwo kulturowe przyczyni się do powstania wyniku synergii, co pozytywnie wpłynie na rezultat docelowy.

Ochrona zabytków oznacza działania organów administracji publicznej mające na celu m.in. zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających zachowanie zabytków, właściwe zagospodarowanie, zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek ich wartości. Zadaniem władz samorządowych jest również uwzględnianie zadań ochronnych we wszystkich dokumentach planistycznych oraz przy kształtowaniu środowiska.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku (Dz. U. z 2018 r. poz. 2067 z późniejszymi zmianami) wyróżnia ochronę obiektów i obszarów zabytkowych, sprawowaną przez administrację publiczną i opiekę nad zabytkami, sędowaną na właścicieli lub posiadaczy zabytków. Zatem z mocy prawa udział w działaniach ochronnych, pracach ratowniczych i zapobiegawczych został powierzony organom władzy państwowej wszystkich jednostek, od Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego po Wójta, właścicieli oraz posiadaczy zabytków. Odpowiedzialność jednostek poszczególnych szczebli administracyjnych dodatkowo regulują Ustawy dotyczące jednostek samorządowych.

Zakładanym rezultatem wdrażania Gminnego programu opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Krośniewice na lata 2020 – 2023 będzie polepszanie stanu obszarów i obiektów ujętych w gminnej

ewidencji zabytków przyjętej zarządzeniem Burmistrza Miasta i Gminy Krośniewice, podniesienie ich roli m. in. poprzez promocję najcenniejszych obszarów gminy oraz kształtowanie produktów regionalnych i wzmocnienie tradycji etnograficznych, co wpłynie na aktywizację mieszkańców w działaniach na rzecz zachowania regionalnego dziedzictwa kulturowego.

Narzędziem zmierzającym do osiągnięcia założonych efektów jest ustalenie możliwości pozyskiwania środków finansowych na działania związane z zachowaniem materialnego i niematerialnego dziedzictwa Miasta i Gminy Krośniewice.

PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA I GMINY KROŚNIEWICE

Zgodnie z artykułem 21 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 2067 z późniejszymi zmianami) Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Krośniewice przyjęta Zarządzeniem Wójta Miasta i Gminy Krośniewice jest podstawą do Sporządzania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Krośniewice na lata 2020-2023.

Artykuł 87 ust 1 w/w ustawy obliguje Burmistrza do obowiązku sporządzania na okres 4 lat Gminnego programu opieki nad zabytkami.

Ustawa określa, że Gminny Program ma na celu, w szczególności:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Krośniewice na lata 2020 - 2023 (w myśl art. 87 ust. 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 2003 roku (Dz. U. z 2018 r. poz. 2067 z późniejszymi zmianami) opiniuje Wojewódzki Konserwator Zabytków. Następnie dokument przyjmuje Rada Miasta. Upowszechnienie dokumentu następuje poprzez ogłaszanie w Wojewódzkim Dzienniku Urzędowym, zgodnie z art.87 ust.1 w/w ustawy.

Po 2 latach Wójt zgodnie z w/w ustawą (art. 87 ust. 5) sporządzi sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Krośniewice na lata 2020 – 2023 za okres dwóch lat jego obowiązywania i przedstawi wnioski Radzie Miasta i przekaże dokument Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków.

ASPEKTY PRAWNE I PROGRAMOWE

Uwarunkowania prawne

Narzędziami służącymi sprawowaniu opieki nad obiektami i obszarami zabytkowymi, są akty prawne ogólnościowe, Unii Europejskiej i krajowe.

Dokumentami ogólnościowymi są konwencje opracowane pod egidą ONZ (UNESCO). Konwencja UNESCO w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, która została ustanowiona w 1972 r. w Paryżu, umożliwiła wyróżnienie obszarów i obiektów mających „najwyższą powszechną wartość” poprzez Wpisanie na „Listę Dziedzictwa Światowego UNESCO”.

Unia Europejska reguluje kwestie związane z ochroną dziedzictwa kulturowego w Traktacie z Maastricht z 2 lutego 1992 r., Rozporządzeniu Rady EWG z dnia 9 grudnia 1992 w sprawie wywozu dóbr kultury, Dyrektywie Rady EWG z dnia 15 marca 1993 w sprawie zwrotów przedmiotów kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z obszaru państwa członkowskiego oraz w Programie Kultura 2000.

Zapisy odnoszące się do ochrony zabytków w Polsce zamieszczono w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 roku, w której zgodnie z artykułem 5 ochrona zabytków należy do konstytucyjnych obowiązków państwa.

Głównym aktem prawnym, regulującym zagadnienia związane z dziedzictwem kulturowym jest ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 2067, późniejszymi zmianami), która uwzględnia podział na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami.

Zgodnie z art. 4 ochrona zabytków jest sprawowana przez organy administracji publicznej, które są odpowiedzialne za kontrolowanie zabytków oraz prawne i finansowe działania prowadzące do zachowania ich w dobrym stanie.

Art. 5 w/w ustawy określa, że opiekę nad zabytkiem sprawują właściciele lub posiadacze zabytków, którzy zostali zobligowani do dbałości o obiekty i obszary zabytkowe poprzez ich właściwe wykorzystywanie, remontowanie i udostępnianie.

W świetle art. 6 ochronie i opiece podlegają:

- zabytki nieruchome będące m. in. krajobrazami kulturowymi, układami urbanistycznymi i ruralistycznymi obiektami i obszarami zabytkowymi,
- zabytki ruchome będące, np. dziełami sztuki i pamiątkami historycznymi,
- zabytki archeologiczne.

Ustawa w art. 7 określiła cztery prawne formy ochrony zabytków, którymi są:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
 - 1a) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego;
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Do kompetencji Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej należy obejmowanie ochroną prawną w drodze rozporządzenia najcenniejszych obszarów i obiektów zabytkowych poprzez uznanie ich za pomnik historii.

Zadania administracji rządowej w zakresie zachowania dziedzictwa polegają na obejmowaniu ochroną zabytków poprzez wpis do rejestru zabytków na mocy decyzji WKZ, prowadzeniu wojewódzkiej ewidencji zabytków, uzgodnieniu i opiniowaniu dokumentów planistycznych i inwestycyjnych oraz sprawowaniu kontroli nad nimi.

Samorządy ochronę zabytków podejmują poprzez możliwość tworzenia parków kulturowych na mocy uchwały Rad Gmin. Park kulturowy przekraczający granice gminy zgodnie z art. 16 ust. 5 może być utworzony i zarządzany na podstawie zgodnych uchwał rad gmin (związku gmin), na terenie których ten park ma być tworzony. Do obowiązków samorządów lokalnych należy również prowadzenie gminnych ewidencji zabytków i opracowanie gminnych i powiatowych programów opieki nad zabytkami.

Samorządy tworzą również ustalenia ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Uwarunkowania programowe

- Krajowe

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami

Projekt Krajowego Programu Ochrony Zabytków na lata 2018-2021 określa warunki dla zapewnienia wspomnianej ochrony poprzez:

1. Cel szczegółowy: „Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego” - wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym; - wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym.
2. Cel szczegółowy: „Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami” - merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami;
- podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego.
3. Cel szczegółowy: „Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa” - upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa i jego wartości;
- tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.

Cele Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Krośniewice w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego są spójne z celami na szczeblu krajowym i są również kompatybilne z dotychczasowymi założeniami.

Dotychczasowy krajowy program opieki nad zabytkami wyznaczał cele i kierunki działań polegających na wzmocnieniu ochrony i opieki nad materialną częścią dziedzictwa kulturowego.

W swoich priorytetowych celach ma poprawę stanu zabytków, a przede wszystkim uporządkowanie działań w sferze ochrony zabytków poprzez stosowanie podstawowych zasad konserwatorskich:

1. „po pierwsze nie szkodzić”;
2. maksymalnie szanować oryginalną substancję zabytkową i wszystkie jej wartości (materialne i niematerialne);
3. minimalizować niezbędną ingerencję (powstrzymywać się od działań niekoniecznych);
4. usuwać to i tylko to, co na oryginał działa niszcząco;
5. zachować czytelność i odróżnialność ingerencji;
6. dochowywać odwracalności metod i materiałów;
7. wykonywać wszelkie prace zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższy poziomie.

Powyższe zasady dotyczą postępowania konserwatorów, pracowników urzędów, restauratorów dzieł sztuki, architektów, urbanistów, budowlanych, archeologów, właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych.

W tezach do krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami zostały wyznaczone następujące cele:

1. W zakresie uwarunkowań ochrony i opieki nad zabytkami
 - pełna ocena stanu krajowego zasobu zabytków nieruchomych; określenie kategorii i stopnia zagrożeń;
 - pełna ocena stanu krajowego zasobu zabytków ruchomych; określenie kategorii i stopnia zagrożeń;
 - pełna ocena stanu krajowego zasobu dziedzictwa archeologicznego; określenie kategorii i stopnia zagrożeń oraz wyznaczenie stref o szczególnym zagrożeniu dla zabytków archeologicznych;
 - objęcie skuteczną i zorganizowaną ochroną przynajmniej najcenniejszych zabytków techniki;
 - pełna ocena stanu krajowego zasobu pomników historii i obiektów wpisanych na listę światowego dziedzictwa; określenie kategorii i stopnia zagrożeń;
 - ocena stanu służb i możliwości wypełniania całokształtu zadań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami;
 - ocena stanu i stopnia objęcia opieką zabytków w poszczególnych kategoriach; doskonalenie, rozwijanie oraz podnoszenie efektywności i skuteczności instytucjonalnej oraz społecznej ochrony i opieki nad zabytkami;

- udoskonalenie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych w zakresie ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym i zabytkami.

2. W zakresie działań o charakterze systemowym:

- powiązanie ochrony zabytków z polityką ekologiczną, ochrony przyrody, urbanistyczną i przestrzenną, celną i polityką bezpieczeństwa państwa;
- realizacja powszechnych tendencji europejskich i światowych do rozszerzania pola ochrony na całe dziedzictwo kulturowe, obejmujące dobra kultury i natury; stworzenie warunków pełnoprawnego partnerstwa Polski w strukturach jednostek unijnych, wyspecjalizowanych w ochronie dziedzictwa i krajobrazu kulturowego;
- przygotowanie strategii ochrony dziedzictwa kulturowego, wytyczającej główne założenia koncepcji ochrony w Polsce; wprowadzenie jej do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach i na wszystkich poziomach zarządzania i gospodarowania; wypracowanie metod zarządzania dziedzictwem kulturowym, w tym w szczególności obiektami z listy światowego dziedzictwa UNESCO i pomnikami historii oraz parkami kulturowymi; wypracowanie systemu stałego podnoszenia jakości prac prowadzonych w dziedzinie ochrony i opieki nad zabytkami.

3. W zakresie systemu finansowania:

- stworzenie stabilnego i przejrzystego systemu finansowania, zasilanego środkami pochodzącymi nie tylko z budżetu, ale także z odpisów podatkowych, podatków płaconych przez użytkowników obiektów zabytkowych, w tym z usług turystycznych, z kar za niszczenie i nieprawidłowe użytkowanie zabytków i z innych źródeł.

4. W zakresie dokumentowania, monitorowania i standaryzacji metod działania:

- stworzenie systemu stale aktualizowanych, elektronicznych baz informacji o zasobach i stanie zabytków w Polsce i ich dokumentacji; stworzenie warunków do realizacji ustawowego obowiązku dokumentowania wszystkich prac przy wszystkich grupach i typach obiektów zabytkowych;
- gromadzenie stale aktualizowanej wiedzy o stanie zachowania, postępach i wynikach prac konserwatorskich i restauratorskich, zagrożeniach, prawidłowości zarządzania i bezpieczeństwie użytkowania obiektów zabytkowych oraz o innych formach ochrony dziedzictwa;
- wytworzenie mechanizmów wiążących naukę z praktyką; wypracowanie i wprowadzenie szczegółowych zasad ochrony dziedzictwa w planach zagospodarowania przestrzennego; wypracowanie standardów zagospodarowania i estetyki zabytkowych przestrzeni publicznych.

5. W zakresie kształcenia i edukacji:

- utrzymanie i doskonalenie dotychczas wypracowanego systemu kształcenia w dziedzinie konserwacji i ochrony; zorganizowanie systemu podnoszenia kwalifikacji w każdej grupie zawodowej pracującej na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego; weryfikacja wszystkich dotychczas na drodze pozaakademickiej nabytych uprawnień poprzez stworzenie systemu akredytacji i uznawalności wykształcenia;
- kształcenie społeczeństwa w duchu poszanowania dla autentyzmu oraz wartości materialnych i niematerialnych wspólnego, wielokulturowego dziedzictwa; budowanie klimatu społecznego zrozumienia i akceptacji dla idei ochrony i dawności zabytków odczytywanych jako źródło tożsamości, wiedzy i dumy z przeszłości, tradycji, wiedzy o sposobie życia i pracy przodków;
- upowszechnianie wśród właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych znajomości zasad konserwatorskich, zasad etyki i profilaktyki konserwatorskiej; tworzenie mechanizmów ekonomicznych sprzyjających prawidłowemu traktowaniu obiektów zabytkowych.

6. W zakresie współpracy międzynarodowej:

- wzmocnienie obecności Polski w światowym i europejskim środowisku działającym na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i promocja polskich osiągnięć w tej dziedzinie;
- oparcie działań na pojęciu wspólnego dziedzictwa kultury ludzkości, w szczególności „Europy – wspólnego dziedzictwa kultury”, w którym wyzwaniem stanowią „obszary dwu - lub wielokulturowe”; troska o ochronę polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą.

Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury

Na podstawie przyjętej przez Radę Ministrów 21 września 2004 r. Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 MKiDN rozwinęło i uzupełniło jej zakres do roku 2020.

Celami Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020 są:

Cel strategiczny: zrównoważenie rozwoju kultury w regionach.

Cele cząstkowe:

1. wzrost efektywności zarządzania sferą kultury;
2. zmniejszenie dysproporcji regionalnych w rozwoju i dostępie do kultury;
3. wzrost udziału kultury w PKB;
4. zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków;
5. modernizacja i rozbudowa infrastruktury kultury;
6. wzrost uczestnictwa w kulturze;
7. rozwój szkół artystycznych i zwiększenie liczby godzin edukacji kulturalnej w programach szkolnych;
8. efektywna promocja twórczości;
9. promocja polskiej kultury za granicą;
10. ochrona własności intelektualnej i walka z piractwem;
11. wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie organizacji działalności kulturalnej w systemie upowszechniania kultury;
12. rozwój przemysłów kultury: kinematografia, media, wydawnictwa, fonografia, design.

Cele niniejszego Narodowej Strategii Rozwoju Kultury będą realizowane w ramach celu cząstkowego nr 4: Zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków. Poza przesunięciem daty końcowej, wprowadzono 11 programów operacyjnych, jako system realizacyjny Narodowej Strategii Rozwoju Kultury, powiązany z finansowaniem działalności kulturalnej z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Strategia rozwoju kapitału społecznego 2020

Strategia rozwoju kapitału społecznego 2020, która została przyjęta przez Radę Ministrów uchwałą nr 104 dnia 18 czerwca 2013 r. jest jedną z 9 strategii zintegrowanych, mających na celu wdrożenie SRK 2020. Jako cel główny wskazano w niej wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski, w którego ramach określono 4 cele szczegółowe. Do ochrony zabytków odnosi się czwarty cel: „Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego”, a zwłaszcza priorytet 4.1.: „Wzmocnienie roli kultury w budowaniu spójności społecznej”.

Główne kierunki działań to:

- 4.1.1. Tworzenie warunków wzmacniania tożsamości i uczestnictwa w kulturze na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym.
 - 4.1.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu.
 - 4.1.3. Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury.
- Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030

Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030

Dokument przyjęty uchwałą nr 239 Rady Ministrów dnia 13 grudnia 2011 r. stanowi najważniejszy akt dotyczący ładu przestrzennego Polski. Założonym celem strategicznym jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie. Koncepcja ta kładzie szczególny nacisk na budowanie i utrzymywanie ładu przestrzennego, bowiem decyduje on o warunkach życia obywateli, funkcjonowaniu gospodarki i pozwala wykorzystywać szanse rozwojowe. Koncepcja formułuje także zasady i działania służące zapobieganiu konfliktom w gospodarowaniu przestrzenią i zapewnieniu bezpieczeństwa, w tym powodziowego. W znacznie większym stopniu niż dotychczas uwzględnia problematykę ochrony dziedzictwa kulturowego w systemie kształtowania prawidłowej polityki przestrzennej.

Jako cele polityki przestrzennej w aspekcie ochrony zabytków wskazano:

- ograniczenie presji urbanizacyjnej na obszary dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego poprzez rozwój narzędzi wspierania finansowego ochrony przyrody i krajobrazu;
- wprowadzenie systemu standardów zabudowy i zagospodarowania terenu na obszarach o niższym reżimie ochronnym;
- wprowadzenie narzędzi kompensacji utraconych korzyści ekonomicznych na terenach o wysokich restrykcjach konserwatorskich;
- wspieranie rewitalizacji zdegradowanych przestrzeni: starych dzielnic mieszkaniowych, obiektów przemysłowych, pokoleniowych, opuszczonych wsi przez przyjęcie regulacji z zakresu rewitalizacji obszarów miejskich i starych zasobów mieszkaniowych.

Koncepcja wskazuje, że wzmocnienie ładu przestrzennego na poziomie zarządzania zasobem krajobrazów kulturowych i przyrodniczych będzie jednocześnie służyło wdrożeniu zapisów Konwencji Krajobrazowej Rady Europy.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku).

Dokument ten został przyjęty przez Radę Ministrów uchwałą nr 8 z dnia 14 lutego 2017 roku. Jest to aktualizacja Strategii Rozwoju Kraju 2020, przyjętej przez Radę Ministrów dnia 25 września 2012 roku. Omawiany dokument jest strategicznym instrumentem zarządzania polityką rozwoju realizowaną przez instytucje państwa. W jednolitym systemie programowym przedstawia cele do realizacji w horyzoncie lat 2020 i 2030, określa warunki ich realizacji, wskazuje sposób ich osiągnięcia oraz określa najważniejsze projekty służące realizacji celów SOR.

Głównym celem Strategii jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Zadania powiązane z ochroną zabytków zostały uwzględnione w następujących obszarach:

1) Obszar e-państwo – kierunek interwencji:

Budowa i rozwój e-administracji – orientacja administracji państwa na usługi cyfrowe.

Wyznaczony cel strategiczny:

- digitalizacja i rozwój kultury cyfrowej – kontynuacja procesów związanych z digitalizacją, przechowywaniem i udostępnianiem różnego rodzaju zasobów dziedzictwa cyfrowego w Polsce (muzealnych, bibliotecznych, archiwalnych, audiowizualnych i zabytków), w tym do celów ponownego wykorzystywania, w ramach którego digitalizację należy rozumieć jako nowoczesną formę konserwacji i zabezpieczania najcenniejszych zasobów kultury.

2) Kapitał ludzki i społeczny – kierunki interwencji:

Wzmacnianie roli kultury dla rozwoju gospodarczego i spójności społecznej.

Działania do 2020 r.:

- wzmocnianie potencjału instytucji kultury o szczególnym znaczeniu – wspieranie instytucji kultury, których wieloletnia działalność i tradycja mają szczególne znaczenie dla celów polityki państwa w obszarze kultury i których dorobek jest ważnym elementem budowania tożsamości kulturowej Polaków oraz narzędziem promocji Polski w świecie;
- wypracowanie systemu wspierania rozwoju sektorów kreatywnych – stworzenie warunków dla rozwoju sektorów kreatywnych w Polsce, które wpłyną na rozwój całego ekosystemu wspierania kultury.

Działania do 2030 r.:

- ochrona i promocja dziedzictwa narodowego – wykorzystanie potencjału dziedzictwa dla wzmocnienia kapitału społecznego oraz poczucia tożsamości i wspólnoty; inwestycje w dziedzictwo narodowe (dobra kultury, nauki i sztuki, zabytki, rozwój sieci muzeów, wspieranie i promocja dziedzictwa kulturowego wpisanego na listę światowego dziedzictwa UNESCO);
- wzmocnianie tożsamości, poczucia wspólnoty i więzi międzypokoleniowych poprzez uczestnictwo i zwiększanie dostępu do instytucji i dzieł kultury na wszystkich poziomach funkcjonowania wspólnoty (lokalnym, regionalnym, narodowym), likwidacja „białych plam” w dostępie do kultury.

Program Operacyjny „Dziedzictwo kulturowe”

Dokument został stworzony do działań związanych z opieką nad zabytkami i realizowany w ramach dwu komplementarnych priorytetów:

1. rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych;
2. rozwój kolekcji muzealnych.

• Wojewódzkie

Na poziomie wojewódzkim opracowano następujące dokumenty o charakterze strategicznym:

1. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2007-2020;
2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego;
3. Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2016-2019;
4. Program Rozwoju Turystyki w Województwie Łódzkim na lata 2007-2020;
5. Program rozwoju kultury w województwie łódzkim na lata 2014-2020.

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020

W dokumencie tym, we wstępie do rozdziału III zapisano, że kierunek rozwoju województwa łódzkiego to „Region spójny terytorialnie i wizerunkowo, kreatywny i konkurencyjny w skali kraju i Europy, o najlepszej dostępności komunikacyjnej, wyróżniający się atrakcyjnością inwestycyjną i wysoką jakością życia”.

W Strategii, w rozdziale IV wyznaczono cele, jak sama nazwa wskazuje, strategiczne, odpowiadające im cele operacyjne oraz strategiczne kierunki działań:

1. Cel strategiczny: Aktywne społeczeństwo obywatelskie, z dobrym dostępem do usług publicznych, sprzyjające włączeniu społecznemu.

Cel operacyjny 4: Wysoki poziom kapitału społecznego i silne społeczeństwo obywatelskie.

Strategiczny kierunek działań 4.1:

- rozwój społeczności lokalnych, m.in. poprzez wspieranie szkoleń, programów edukacyjnych, konkursów promujących postawy prospołeczne, wspieranie działań na rzecz dobra wspólnego, w szczególności wśród młodzieży, zaangażowania lokalnych instytucji publicznych we współpracę

z mieszkańcami, stymulowanie rozwoju indywidualnej i korporacyjnej filantropii, wspieranie podnoszenia kompetencji liderów społecznych i animatorów działań społecznych ,itp.;

Strategiczny kierunek działań 4.2:

- wzmacnianie tożsamości regionalnej: kształtowanie świadomości regionalnej i lokalnej opartej na historycznej i kulturowej różnorodności, m.in. poprzez podnoszenie poziomu wiedzy historycznej o regionie na wszystkich etapach edukacji szkolnej, organizowanie konkursów na temat wiedzy o regionie, wspieranie szkoleń animatorów kultury, promocję i wspieranie rozwoju twórczości folklorystycznej, w tym szczególnie festiwali o zasięgu krajowym i międzynarodowym, warsztatów rękodzieła ludowego, tradycyjnych produktów regionalnych, inicjowanie tworzenia parków kulturowych i „żywych skansenów”; wzmacnianie rozwoju funkcji symbolicznych, m.in. poprzez kreowanie walorów przestrzeni, zasobów, produktów i wydarzeń symbolicznych, wspieranie realizacji zintegrowanych projektów inicjowanych m.in. przez LGD oraz inne lokalne środowiska, promocję walorów kulturowych i przyrodniczych regionu, promocję i objęcie patronatem produktów i wydarzeń kulturalnych.

Cel operacyjny 5: Wysoki standard i dostęp do usług publicznych.

Strategiczny kierunek działań 5.3:

- rozwój usług i poprawa dostępu do sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji, m.in. poprzez wspieranie działań na rzecz podnoszenia bazy kultury, infrastruktury turystycznej, w tym szlaków turystycznych, wspieranie cyfryzacji zasobów i usług turystyki, kultury oraz zasobów dziedzictwa kulturowego; rozwój usług kultury, sportu, turystyki i rekreacji, m.in. poprzez wspieranie tworzenia zintegrowanych produktów turystycznych, promocję istniejących produktów turystycznych, wspieranie szkoleń na rzecz podniesienia jakości świadczonych usług kultury, turystyki, rekreacji, stymulowanie działań w zakresie rozszerzenia oferty kulturalnej instytucji kultury, wspieranie wydarzeń kulturalnych o randze krajowej i międzynarodowej, wspieranie podnoszenia kompetencji kadr sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji, wspieranie sieci współpracy podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz rozwoju kultury.

2. Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego.

Cel operacyjny 9: Zrównoważony system osadniczy.

Strategiczny kierunek działań 9.2:

- wspieranie procesów rewitalizacji i poprawa ładu przestrzennego poprzez rewitalizację zdegradowanych obszarów mieszkaniowych i przemysłowych, w tym rewitalizacja zabytkowych układów przestrzennych oraz obiektów zabytkowych, m.in. poprzez wsparcie dla tworzenia i realizacji zintegrowanych projektów obejmujących kompleksową odnowę obszarów, organizację warsztatów i konferencji na temat możliwości rozwiązywania problemów na obszarach zdegradowanych, wspieranie prac konserwatorskich, prowadzących do odnowy obiektów i obszarów zabytkowych oraz wykorzystania obiektów zabytkowych na cele kulturalne, społeczne, edukacyjne, turystyczne, gospodarcze, wreszcie organizowanie konkursów na najlepiej prowadzone rewitalizacje i rewaloryzacje; kształtowanie krajobrazu kulturowego, w tym zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznych, zapobieganie procesom chaotycznej suburbanizacji oraz propagowanie dobrych wzorców architektury regionalnej, m.in. poprzez stymulowanie opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, studiów historycznych i katalogów budownictwa regionalnego, formułujących zasady kształtowania ładu przestrzennego, wspieranie konkursów na najlepsze projekty urbanistyczne, dotyczące zagospodarowania przestrzeni publicznych, promocję walorów krajobrazu kulturowego, zwłaszcza mogących tworzyć symbole miejsca.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego Aktualizacja

Dokument ten, opracowany z perspektywą do 2030 r., został przyjęty przez Sejmik Województwa Łódzkiego w 2010 r. i oczywiście podlega aktualizacjom. Aby chronić tożsamość regionalną, budowaną poprzez pielęgnowanie i kultywowanie wartości lokalnej kultury materialnej i niematerialnej, które są jednym z istotnych elementów dziedzictwa kulturowego, w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego* ujęto m.in. wymagania ładu przestrzennego, urbanistyki i architektury, wymagania ochrony środowiska przyrodniczego, ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury. Województwo łódzkie posiada ogromne walory krajobrazu kulturowego oraz przyrodniczego, jednak wraz z upływem czasu następuje ich degradacja. Aby zapobiec negatywnym oddziaływaniom i ich skutkom, ważne jest by dbać o stan tego krajobrazu, a także kształtować jego nowe wartości.

Do największych problemów z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego w Planie zaliczono:

- niedostatecznie kontrolowany proces urbanizacji obszarów atrakcyjnych kulturowo, szczególnie na obszarach historycznych miast i w krajobrazie dolin rzecznych;
- brak obwodnic większości historycznych miast, gdzie występuje duże natężenie ruchu komunikacyjnego w strefach zabytkowych;
- istnienie wielu zdegradowanych obszarów wymagających rewitalizacji;
- brak zintegrowanego systemu informacji o obiektach zabytkowych do
- rewaloryzacji i rewitalizacji oraz odpowiedniego ich zagospodarowania;
- brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz całościowej gminnej ewidencji zabytków i gminnych programów opieki nad zabytkami;
- brak opracowań analitycznych i studialnych krajobrazu kulturowego;
- zły stan techniczny licznych obiektów zabytkowych;
- niska świadomość społeczna w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, a szczególnie zabytków archeologicznych.

Wykorzystanie walorów przyrodniczych, kulturowych i turystycznych regionu w celu kształtowania tożsamości regionalnej jest zasadniczym kierunkiem działań, dotyczących powiązań środowiskowych i kulturowych. Należą do nich:

- ochrona najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych oraz zapewnienie ciągłości systemu ekologicznego;
- zachowanie i ochrona materialnych a także niematerialnych zasobów dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu kulturowego województwa;
- wzrost atrakcyjności turystycznej województwa.

Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2016-2019

Wojewódzki Program przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Łódzkiego 21 czerwca 2016 r. określa strategiczne cele i zadania w zakresie ochrony dziedzictwa materialnego i niematerialnego województwa łódzkiego, kształtując tym samym politykę rozwoju regionu.

Wizją tego dokumentu jest: „Region wyróżniający się różnorodnością walorów dziedzictwa kulturowego i spuścizny dziejowej, stanowiących podstawę wielokulturowej tożsamości województwa łódzkiego”, zaś misją: „Prowadzenie polityki zarządzania dziedzictwem kulturowym, nakierowanej na rewitalizację układów przestrzennych miast i wsi, poprawę stanu obiektów i obszarów zabytkowych i ich społecznej funkcji. Polityka ta ma być oparta na partnerskiej, wielopodmiotowej współpracy, kształtowaniu świadomości społecznej i promocji różnorodności kulturowej”.

W Programie ustalono priorytet główny: Rewitalizacja układów przestrzennych miast i wsi.

To działanie podstawowe będzie realizowane za pomocą działań wspomagających i uzupełniających, aby osiągnąć cele operacyjne:

- regionalny system zarządzania dziedzictwem kulturowym
- atrakcyjność krajobrazu kulturowego;
- tożsamość wielokulturową regionu.

Działania wspomagające to:

- cyfryzacja zasobów ewidencyjnych dziedzictwa kulturowego w regionie łódzkim;
- poprawa stanu obiektów i obszarów zabytkowych;
- edukacja kulturowa mieszkańców województwa;
- kreowanie różnorodności kulturowej.

Działania uzupełniające to:

- stworzenie mechanizmu współpracy w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym;
- poprawa stanu dostępności zabytków ruchomych w muzeach oraz obiektach sakralnych.
- Jednostki samorządów terytorialnych realizują cel Programu m.in. poprzez:
- organizowanie cyklicznych warsztatów służących wymianie doświadczeń nt. działań rewitalizacyjnych i możliwości pozyskiwania środków na ich realizację;
- tworzenie i wdrażanie oprogramowania mającego na celu tworzenie elektronicznej wojewódzkiej bazy danych o zasobach dziedzictwa kulturowego;
- objęcie patronatem konkursów w zakresie rewitalizacji i remontów przeprowadzonych z wykorzystaniem tradycyjnych i innowacyjnych technologii;
- tworzenie list, opracowanie katalogów i organizacja konkursów dotyczących
- tradycyjnych produktów regionalnych;
- kreowanie marki ŁÓDZKIE;
- opracowywanie i wydawanie informatorów promujących podregiony kulturowe, symbole województwa i imprezy kulturalne.

W programie wskazano, że omówiony cel strategiczny jest możliwy do zrealizowania poprzez skoordynowane działania wszystkich jednostek samorządu terytorialnego, instytucji odpowiedzialnych za ochronę zabytków, a także właścicieli obiektów zabytkowych.

Program Rozwoju Turystyki w Województwie Łódzkim na lata 2007-2020

Jako cel nadrzędny Programu Rozwoju Turystyki postawiono wykreowanie atrakcyjnego turystycznie wizerunku regionu, poprzez realizację kompleksowego zespołu działań organizacyjnych, inwestycyjnych i promocyjnych.

Aby wykonać postawione zadania należało określić i zanalizować występujące w tym obszarze trudności. W tym celu przeprowadzono strategiczną diagnozę, która pozwoliła na wyodrębnienie dwu węzłowych problemów rozwoju turystyki:

- brak turystycznego wizerunku województwa łódzkiego, wynikający m.in. z powszechnego zarówno wśród lokalnej społeczności, jak i turystów przekonania o niskiej atrakcyjności turystycznej regionu;
- niewystarczających produktach turystycznych województwa.
- innymi podstawowymi problemami rozwoju turystyki są:
 - o brak skoordynowanej polityki informacyjno-promocyjnej województwa dotyczącej turystyki, w tym słaby stopień tożsamości regionalnej;

- brak monitoringu rynku turystycznego, wykorzystywanego do celów inwestycyjnych i działań promocyjnych;
- niedostateczna liczba wykwalifikowanych pracowników zatrudnionych przy
- zarządzaniu i obsłudze ruchu turystycznego;
- niedostatecznie rozwinięta podstawowa infrastruktura turystyczna;
- niewystarczająco rozwinięta współpraca pomiędzy władzami samorządowymi, organizacjami turystycznymi i branżą turystyczną.

Dla likwidacji wykazanych problemów sformułowano kilka priorytetów i związanych z nimi celów operacyjnych oraz działań, w tym:

Priorytet 4: Kształtowanie przestrzeni turystycznej województwa do pełnienia funkcji turystycznych oraz rozwój infrastruktury turystycznej;

Cel operacyjny 4.2: Kształtowanie i rozwój mikroprzestrzeni turystycznych – rozwój infrastruktury wspierającej budowę produktów turystycznych;

Działanie 4.2.8: Rewitalizacja obiektów zabytkowych, założeń pałacowo-przemysłowych oraz zabytkowych układów urbanistycznych z uwzględnieniem potrzeb turystyki.

Deklarowanym celem tych działań jest wsparcie projektów, mających na względzie rewitalizację oraz zabezpieczenie elementów dziedzictwa materialnego na terenie województwa łódzkiego z uwzględnieniem potrzeb ruchu turystycznego. Zachowanie tych elementów powinno być realizowane w taki sposób, aby możliwe było wprowadzanie funkcji turystycznych a wymogi konserwatorskie zostały w pełni spełnione. Dokładna inwentaryzacja obiektów zabytkowych w Łódzkiem, wraz z wyróżnieniem przeznaczonych do wykonywania funkcji turystycznych, powinna być podstawą do prowadzenia wszelkich prac konserwatorsko-budowlanych. Kluczowym zadaniem winno być określenie priorytetów inwestycyjnych, z których najważniejszym jest zajęcie się obiektami znajdującymi się w najgorszym stanie, ale mającymi stosunkowo duży potencjał w wykorzystaniu dla turystyki oraz obiektami o kluczowym znaczeniu dla rozwoju regionalnej oferty kulturalnej.

Program rozwoju kultury w województwie łódzkim na lata 2014-2020

Program został przyjęty przez Zarząd Województwa Łódzkiego 25 czerwca 2014 r. Celem tego programu jest wytyczenie kierunków polityki kulturalnej w województwie. Samorząd Województwa Łódzkiego przyjmuje na siebie rolę inicjującą i koordynującą politykę kulturalną regionu, a ponadto pełnić ma funkcję inspirującą samorządy lokalne oraz wszelkich nadawców i odbiorców komunikatów kultury do współdziałania na rzecz rozwoju regionu.

Program dzieli się na dwie części: diagnostyczną (syntetycznie podsumowującą dotychczasowe diagnozy dla obszaru kultury w województwie łódzkim) oraz część strategiczną. W pierwszej części zebrano wnioski z przeprowadzanych spotkań sektorowych i opracowanych badań stanu kultury w województwie, wskazano też najważniejsze trendy rozwojowe, sporządzono analizę SWOT. W drugiej części znajduje się opis założeń programowych, celów, rekomendowanych działań i informacja o wdrażaniu Programu.

Miasto i Gmina Krośniewice podejmuje i prowadzi działania, mające na celu przede wszystkim zrównoważony rozwój kultury, poprawę stanu zabytków oraz promocję dziedzictwa kulturowego na terenie Miasta i Gminy Krośniewice. Cele i kierunki działań wskazane w niniejszym Programie są zgodne z celami określonymi w dokumentach strategicznych szczebla krajowego, wojewódzkiego oraz powiatowego.

- **Powiatowe i Lokalne**

Dokumentem odnoszącym się do zagadnień dziedzictwa kulturowego na poziomie lokalnym jest przede wszystkim Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, Program rewitalizacji, Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

NAWIĄZANIE DO STRATEGICZNYCH DOKUMENTÓW DOTYCZĄCYCH DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Krośniewice na lata 2020 – 2023 powinien pozostawać spójny w swoich przesłankach z dokumentami na szczeblu europejskim, krajowym, wojewódzkim, regionalnym i lokalnym. Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Krośniewice wpisują się w polityki obowiązujące w dokumentach strategicznych takich jak Strategia Rozwoju Kraju przedstawiająca Wizję Polski, jako: aktywna narodowość, konkurencyjna gospodarka i sprawne państwo. Kluczowymi działaniami wymienionymi w dokumencie jest spójność społeczno-gospodarcza i terytorialna, dostępność usług publicznych, szeroka skala szans rozwoju jednostki, mądra i efektywna integracja społeczna. Strategia podaje tutaj, iż: zatrzymane zostaną również procesy marginalizacji na obszarach tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze i pobudzona zostanie zdolność do rozwoju dzięki procesom rewitalizacyjnym.

Strategia wskazuje obszary interwencji, cele i priorytety rozwojowe. W jej ramach powstał obszar Spójność społeczna i terytorialna oraz cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, a także priorytetowy kierunek interwencji publicznej III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmacniania potencjału obszarów wiejskich. Zapisy Strategii określają, że prowadzone będą m.in. działania na rzecz rewitalizacji zdegradowanych oraz najuboższych obszarów. Zapisy stanowią kwintesencję działań zaplanowanych do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji, który musi być zgodny ze Strategią Rozwoju. Działania zaplanowane w ramach programu rewitalizacji pozwolą m.in. na aktywizację społeczności, wzmocnią tkankę ruralistyczną, uczynią ją atrakcyjną i bezpieczną, nadadzą obszarom nowe funkcje, które ożywią i wyzwolą tkwiący w nich potencjał. Powstanie infrastruktury przyczyni się zapewne do pobudzenia miejscowej działalności gospodarczej.

Głównym celem Założeń Narodowego Planu Rewitalizacji 2022 jest poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Cele zawarte w Programie Rewitalizacji służą realizacji celu głównego NPR. Program rewitalizacji, Gminny program opieki nad zabytkami i Gminny program opieki nad zabytkami są dokumentami spójnymi uwzględniającymi wskazania dokumentów wyższego rzędu. Programy rewitalizacji i Programy opieki nad zabytkami muszą mieć charakter zintegrowany, wieloaspektowy, oparty na diagnozie obszarów wskazanych do rewitalizacji i rewaloryzacji. Procesy rewitalizacji i rewaloryzacji muszą być określane przy założeniu precyzyjnego skoncentrowania na najbardziej zdegradowanych obszarach.

Istotnym dokumentem warunkującym kształtowanie polityki przestrzennej jest Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju. Jej głównym celem jest poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów. W rozwinięciu celów dokumentu wskazano, iż działania polityki przestrzennej w odniesieniu do zdegradowanych obszarów zurbanizowanych mają na celu przywrócenie ich funkcji administracyjnych, społecznych i gospodarczych oraz stworzenie warunków sprzyjających ich powtórnemu zagospodarowaniu dzięki interwencjom w sferze planowania przestrzennego, wsparciu zasobów ludzkich i przedsiębiorczości. Działania restrukturyzacyjne i rewitalizacyjne doprowadzą do odzyskania atrakcyjności, przywrócenia korzystnych warunków życia i podejmowania działalności gospodarczej oraz inwestycyjnej z wykorzystaniem istniejącego potencjału kulturowego i zachowania funkcji symbolicznych oraz walorów przyrodniczych obszaru w procesie jego adaptacji do nowych funkcji.

Dokumentem strategicznym w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego na poziomie wojewódzkim jest Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim.

W kolejnych edycjach programu wartości kulturowe Miasta i Gminy Krośniewice zostały w dostrzeżone i traktowane jako znaczące dla terenu województwa, głównie z zakresu rozwoju podregionów etnograficznych rawskiego i opoczyńskiego. Program wskazuje na konieczność reaktywacji tożsamości w podregionach kulturowych. Zgodnie z zapisami WPOnZ najcenniejsze elementy dziedzictwa kulturowego powinny być kreowane jako symbol województwa łódzkiego.

W zapisach WPOnZ wskazuje się konieczność prowadzenia kompleksowych prac rewitalizacyjnych w obrębie ośrodków historycznych. WPOnZ wymienia Krośniewice wśród obszarów przeznaczonych do rewitalizacji, dlatego należy dokonać wszelkich starań aby prowadzone działania rewitalizacyjne spowodowały wzrost znaczenia ośrodka historycznego i zmieniły jego kwalifikację uznając Krośniewice za ośrodek ponadlokalny znaczący dla poziomu województwa. Podobnie jak sąsiadujące z Krośniewicami układy urbanistyczne takie jak: m.in. Kutno, Łęczyca, Łowicz.

Zgodnie z zaleceniami WPOnZ celowe jest kształtowanie pasm kolei wąskotorowych.

WPOnZ wskazuje, iż dziedzictwo kulturowe Miasta i Gminy Krośniewice posiada walory ponadlokalne, stanowiąc strategiczne znaczenie w kształtowaniu systemu ochrony dziedzictwa kulturowego województwa.

W zakresie poprawy stanu obiektów i obszarów zabytkowych wskazano na potrzebę prowadzenia prac rewaloryzacyjnych Krośniewickiej kolejki wąskotorowej, zabytkowych dworów i parków. Z terenu miasta i gminy Krośniewice działań rewaloryzacyjnych wymaga szczególnie zespół pałacowo parkowy w Krośniewicach oraz zdegradowany zespół przestrzenny kolejki wąskotorowej.

W Wojewódzkim Programie Opieki nad zabytkami wytypowano obiekty i obszary reprezentatywne. Wśród nich figurują obiekty w terenie miasta i gminy Krośniewice.

Dokumentami odnoszącymi się do zagadnień dziedzictwa kulturowego na poziomie lokalnym są: m.in.

— Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Krośniewice

POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE MIASTA I GMINY KROŚNIEWICE

Krośniewice - miasto i gmina - administracyjnie położone są w województwie łódzkim, w powiecie kutnowskim. Obszar gminy Krośniewice położony jest w północno-zachodniej części powiatu i graniczy od północy z gminami Dąbrowice i Nowe Ostrowy, od wschodu z gminą Kutno, od południa z gminą Daszyna, od zachodu z gminą Chodów (województwo wielkopolskie).

Na terenie gminy krzyżują się drogi międzynarodowe: E-30 z Warszawy do Poznania i E-75 z Łodzi do Gdańska. Siedziba gminy – miasto Krośniewice oddalona jest od siedziby powiatu, miasta Kutno, o około 12 km.

Zasób kulturowy gminy jest urozmaicony. Dominującą rolę w krajobrazie gminy odgrywają struktury przestrzenne, których głównymi elementami są obiekty i zespoły zabudowy tradycyjnej, w tym zabytkowe, nadające terenowi gminy indywidualne piętno, wyróżniające ją z otoczenia.

Miasto Krośniewice powstało w początkach XIV wieku, lecz pierwsze pisemne o nim przekazy pochodzą z lat 1387–1388. Świadectwem rolniczego charakteru gospodarki gminy są sąsiadujące miastem liczne wsie – historyczne siedziby majątków ziemskich, których pozostałością są chronione prawem zespoły dworsko – parkowe z zabudową folwarczną w Krośniewicach, Głaznowie (pierwsza wzmianka z 1390 r.), Głogowej (pierwsza wzmianka z 1391 r.), Jankowicach (pierwsza wzmianka z 1387 r.), Miłonicach (pierwsza wzmianka w 1357 r.), Skłótach (pierwsza wzmianka w 1391 r.) i Witowie (pierwsza wzmianka w 1386 r.). Przez teren gminy przebiega zabytkowa kolejka wąskotorowa, będąca południowo-wschodnią częścią sieci Kolei Wąskotorowych Kujawskich, łączącą jej obszar z terenami gmin: Daszyna, Łęczyca, Dąbrowice, Ostrowy.

RYS HISTORYCZNY

Pierwsza wzmianka o Krośniewicach, położonych nad strumieniem bez nazwy, wpadającym pod Kutnem do rzeki Ochni, pochodzi z 1387 r. Miejscowość, w której wtedy istniał już kościół parafialny, założona została w punkcie przecięcia się dwóch dróg bitych: warszawsko-kaliskiej i zgiersko-włocławskiej. Korzystne położenie geograficzne osady leżącej na krańcach ziemi łęczyckiej, w pobliżu Kujaw i Mazowsza, przyczyniło się do jej rozwoju. Jako miasto Krośniewice wymieniane są w 1459 r., stanowiąc wtedy własność rycerską rodu Awdańców. Kolejnymi właścicielami Krośniewic byli Ogończykowie z Kutna – Kucińscy. Zachowane przekazy historyczne nie podają daty lokacji miasta, wiadomo jednak, że Krośniewice posiadały prawa miejskie przed 1442 r. Pod koniec XV wieku znajdowała się tu komora celna.

W XVI wieku rozwinęło się w Krośniewicach rzemiosło – szczególnie kowalstwo, a miejscowi płatnerze słynęli z dobrych wyrobów, którymi dozbrajano chorągwie wywodzące się z tej ziemi. Od XVI wieku w mieście działała szkoła parafialna.

Sporą grupę mieszkańców miasta stanowiła ludność żydowska.

Duże straty przyniósł osadzie pożar, który miał miejsce w 1576 r. Do upadku miasta przyczyniły się także potop szwedzki oraz liczne epidemie. Po wojnach szwedzkich Krośniewice wraz z mieszkańcami dworu i plebanii liczyły mniej niż 200 osób.

Miasto stanowiło przez kilka wieków własność wspomnianej wyżej, zamożnej rodziny Ogończyków z Kutna Kucieńskich, która była także fundatorem tutejszego kościoła parafialnego. Pierwotny kościół drewniany spłonął w 1681 r. W jego miejscu w 1692 r. wzniesiono nowy kościół drewniany pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i św. Michała Archanioła.

W XVII w. Krośniewice były własnością Jana, a następnie Andrzeja i Jakuba Płockich v. Szczawińskich. W 1730 r. dobra te nabył Kazimierz Włostowski, kasztelan krzywiński, a w 1755 r. Karol Saryusz – Gomoliński, podkomorzy łęczycki. Podejmowane przez kolejnych właścicieli miasta, Gomolińskich próby gospodarczego ożywienia miasta nie powiodły się. Także potwierdzenie w 1775 r. przez króla Stanisława Augusta dawnych i uzyskanie nowych przywilejów targowych i zezwolenie na jarmarki (1786 r.) nie zmieniły sytuacji miasta. Pod koniec XVIII w. było w Krośniewicach 48 domów mieszkalnych, a ludność liczyła 413 osób. W końcu XVIII w. dobra krośniewickie przeszły na własność Stanisława Opackiego, a następnie stały się własnością Agnieszki hrabianki Opackiej. Kolejną właścicielką miasta była Pelagia z hr. Zamojskich I voto Rembielińska, II voto hr. Branicka. Miasto było własnością prywatną do 1867 r., a okoliczne dobra ziemskie do 1939 r.

Ożywienie gospodarcze rozpoczęło się w połowie XIX wieku. W początkowych latach tego wieku zaczęli napływać do Krośniewic rzemieślnicy. W pobliskim Błoniu powstały i funkcjonowały: młyn parowy, fabryka tabaki, gorzelnia i browar. Znacznie ożywił się w mieście handel bydłem, końmi i materiałami łokciowymi dokonywany głównie podczas 14 jarmarków w roku. Działała garbarnia. W połowie XIX wieku mieszkało w Krośniewicach 1 500 mieszkańców, działał szpital zbudowany z inicjatywy doktora Stanisława Łuszczakiewicza.

Na mocy decyzji władz carskich w 1870 r. Krośniewice utraciły prawa miejskie. W ostatnich latach XIX wieku liczyły 2162 osoby, a w 1920 roku – 2800 mieszkańców.

W 1926 roku Krośniewice odzyskały prawa miejskie, a w przededniu II wojny światowej liczba jego mieszkańców przekroczyła 3500 osób.

Okupacja hitlerowska przyniosła miastu duże straty. W tutejszym getcie zginęło wiele osób pochodzenia żydowskiego.

DIAGNOZA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO MIASTA I GMINY KROŚNIEWICE

Wyróżnione elementy dziedzictwa kulturowego miasta i Gminy Krośniewice

Zachowana zabudowa historyczna Krośniewic pochodzi z XIX wieku.

Wśród obiektów zabytkowych na terenie gminy Krośniewice szczególnie cenne są:

Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Krośniewicach.

Pierwsza wzmianka o kościele pochodzi z 1442 r. Ten drewniany kościół spłonął w 1681 r. W jego miejscu w 1692 r. wybudowano nowy, także drewniany kościół pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i św. Michała Archanioła. W latach 1862-1872 wzniesiono obok niego nowy kościół murowany o formach neogotyckich. W czasie II wojny światowej poważnie uszkodzony, w 1945 r. został odbudowany. Wraz z dzwonnica, wzniesioną w tym samym czasie, co kościół, zlokalizowany jest na terenie położonym w południowej pierzei rynku, ogrodzonym parkanem murowanym. Obiekty zespołu sakralnego stanowią znaczącą w przestrzeni dominantę.

Kościół parafialny pw. św. Floriana w Nowem

Pierwszy kościół we wsi, wzniesiony w 1 poł. XV w., uległ spaleni w 1688 r. Istniejący obecnie przy drodze Nowe – Wroczyny kościół wzniesiony został w 1755 r. Jest to obiekt drewniany, modrzewiowy, szalowany deskami i listwami sosnowymi. Kościół orientowany, z prostokątną nawą z kruchtą i węższym prezbiterium zakończonym ściętymi narożami w formie połowy sześcioboku. Od północy, na styku nawy i prezbiterium usytuowana zakrystia. Dach nawy i kruchty kryty gontem, dach zakrystii – blachą. Dzwonnica drewniana, pochodząca z XVIII w., usytuowana jest na południe od kościoła. Teren cmentarza przykościelnego ograniczony jest kamienno-ceglanym ogrodzeniem z brama i furtkami.

Zespół pałacowo-parkowy w Krośniewicach.

Zespół obejmujący rozległy park wraz z pałacem i towarzyszącymi budynkami położony jest w północno-wschodniej części miasta, przy ul. Toruńskiej. Zespół założony jest na planie wydłużonego prostokąta i składa się z trzech zasadniczych części: rezydencjalnej z parkiem, pałacem i towarzyszącą im zabudową; folwarczną i kolonii mieszkaniowej usytuowanej po obu stronach ul. Toruńskiej.

Park i ogród w Krośniewicach stanowiły wraz z pałacem jedno z najpiękniejszych i najzamożniejszych ustroni wiejskich w tej okolicy. W obszernym parku założonym w 1 połowie XIX w. zlokalizowany jest pałac w stylu neorenesansowym, francuskim, autorstwa Marconiego usytuowany w jego północnej części. Budynek piętrowy zbudowany w 2 połowie XIX w. (1878 r.) na planie prostokąta z ryzalitami po bokach. Od strony ogrodu posiada obszerny taras.

W parku znajduje się najstarszy w Polsce pomnik księcia Józefa Poniatowskiego, ufundowany w 1814 r. przez R. Rembienińskiego, który chciał w ten sposób uczcić pamięć przyjaciela. Na cokole zwieńczonym statua umieszczono napis: „Poległemu za Honor i Ojczyznę pod Lipskiem dnia 19 października 1813 roku prawemu Polakowi, mężnemu żołnierzowi, cnotliwemu ministrowi Józefowi Księciu Poniatowskiemu wystawił w domowym zaciszu ten skromny pomnik Rajmund Rembieniński na znak znacznego szacunku i żalu”. W południowej części parku usytuowane są dwa stawy oraz sztuczna wyspa otoczona fosą.

Zajazd z wozownią w Krośniewicach usytuowane na działce położonej przy zbiegu Placu Wolności i ul. Toruńskiej. Budynek dawnej karczmy z końca XVIII w. (1792-94 r.), wzniesiony w stylu klasycyzującym. Obiekty są siedzibą muzeum im. Jerzego Dunin-Borkowskiego

Zespół dworsko parkowy z folwarkiem w Głaznowie

Zespół zajmujący prawie cały obszar współczesnej wsi składa się z trzech zasadniczych części: rezydencjalnej z dworem, oficyną i towarzyszącymi im budynkami i parkiem; folwarku z dwoma podwórzami oraz kolonii mieszkalnej. Główny wjazd do parku prowadzi od wschodu, od głównej alei lipowej wiodącej do zespołu. Budynek dworu, pochodzący z 2 połowy XIX w., zlokalizowany jest w południowej części parku. Dwór zrealizowany w stylu klasycyzującym, jest budynkiem parterowym i piętrowym, o konstrukcji mieszanej – drewnianej i murowanej, założonym na planie prostokąta, z ryzalitami. Park prawdopodobnie założony został w końcu XVIII w., a w 1 połowie XIX w. przekształcono go na park krajobrazowy. Kolonia mieszkalna znajduje się na południe od podwórza folwarcznego. Pochodzące z początku XX w., tworzące ją usytuowane są szczytowo wzdłuż drogi prowadzącej do folwarku.

Zespół dworsko-parkowy z folwarkiem w Głogowej

Zespół założony jest na planie prostokąta składa się z trzech, wyraźnie od siebie oddzielonych części. Część rezydencjalna z dworem pochodzącym z 2 połowy XIX w. i otaczającym go parkiem oraz przylegającym od zachodu sadem zlokalizowana jest na zachód od drogi przebiegającej przez wieś w kierunku północ-południe. Folwark położony jest na południe od części rezydencjalnej, po tej samej części drogi. Kolonia mieszkaniowa złożona z trzech ośmioraków znajduje się na wschód od części rezydencjalnej, po drugiej stronie wspomnianej drogi, rozmieszczona symetrycznie wzdłuż drogi odchodzącej na wschód, której osi zamknięta jest półkolistą bramą prowadzącą do parku przydworskiego.

Zespół dworsko-parkowy z folwarkiem w Miłonicach

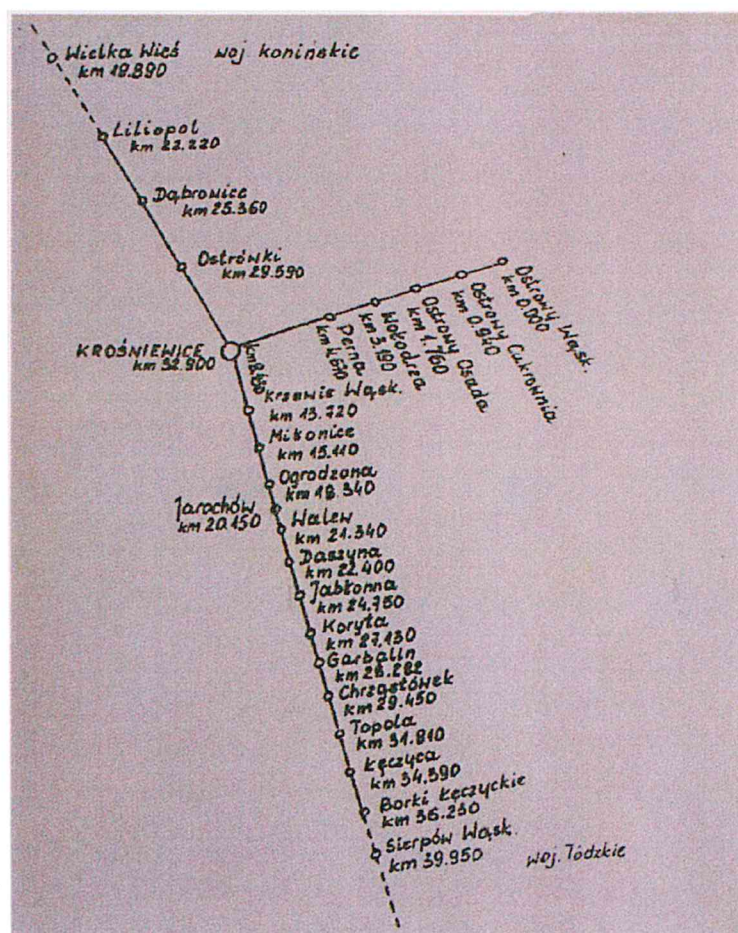

Zespół położony jest na południe od przebiegającej przez wieś drogi Krośniewice – Grabów, przy jej zbiegu z lokalną drogą do Wymysłowa. Zespół składa się z części rezydencjalnej z parkiem krajobrazowym i niegdyś centralnie usytuowanym dworem drewnianym z XVIII w. (obecnie drewniany dwór został przeniesiony do Gniezna). Park od południa sąsiaduje z rozległymi stawami rybnymi, a od północy z terenem dawnego sadu. Na wschód od parku znajduje się teren dawnej kolonii mieszkaniowej dla pracowników dawnego majątku. Od zachodu z parkiem sąsiaduje teren dawnego folwarku, z którego zabudowy zachował się budynek dawnej stodoły i budynek gorzelni.

Zespół dworsko-parkowy z folwarkiem w Skłótach położony jest przy drodze odchodzącej od drogi krajowej Warszawa – Poznań, na jej odcinku pomiędzy miejscowościami Kutno-Krośniewice. Zespół składa się z dwóch wyraźnie wydzielających się części – rezydencjalnej z dworem i parkiem pochodzącymi z 4 ćwierci XIX w. oraz z przylegającego do niej od zachodu folwarkiem. Zabudowania kolonii mieszkaniowej zlokalizowane są wzdłuż drogi prowadzącej od południowego zachodu, od drogi Warszawa – Poznań do wnętrza zespołu. Kolonię tworzą cztery budynki mieszkalne – ośmioraki i dawna obora pracownicza.

Kolejka wąskotorowa

Kolejka wąskotorowa od północy wchodzi na teren gminy Krośniewice pomiędzy polami a rzadką zabudową wiejską wsi Perna i Kajew. Następnie dochodzi do zabudowań dawnego Państwowego Gospodarstwa Rolnego w Błoniu i dalej prowadzi do przejazdu kolejowego na ul. Toruńskiej w Krośniewicach. Na terenie miasta znajduje się stacja kolejowa kolei wąskotorowej. Ze stacji linia kolei prowadzi w kierunku południowym, przecinając ul. Poznańską. Dalej biegnie równolegle do ulicy Ogrodowej przecina obwodnicę miasta i wychodzi z miasta w kierunku zachodnim, ku wsi Głaznów, gdzie znajdowało się odgałęzienie linii do Dzierzbic. Biegąc w kierunku południowym linia przechodzi pod wiaduktem magistrali normalnotorowej (odcinek Kutno-Poznań) oraz przez most na rzece Miłonce, by dotrzeć do przystanku Krzewie. Poniżej tej stacji linia, biegnąc na południe, stale, z niewielkimi odchyleniami towarzyszy drodze krajowej Łódź – Gdańsk. Na styku wsi Miłonice, Zalesie i Marynin znajduje się przystanek Miłonice. Dalej linia przechodzi przez wsie Miłosna i Wymysłów, dochodząc do przystanku dopiero w Ogrodzonej. Krajobraz towarzyszący linii jest względnie jednolity – kolejce towarzyszy luźna zabudowa wiejska i pola. Linia w licznych miejscach przecina różnej rangi drogi kołowe.

Utworzona w 1991 r. na bazie kolejki wąskotorowej jednostka o nazwie Krośniewicka Kolej Dojazdowa posiada infrastrukturę złożoną z następujących grup:

- droga kolejowa
- urządzenia zabezpieczenia ruchu kolejowego i łączności
- obiekty inżynierskie
- budynki i budowle
- tabor kolejowy
- maszyny i urządzenia.

Zabytek archeologiczny – stanowisko w Skłótach to wpisane do rejestru zabytków grodzisko wczesnośredniowieczne położone w dolinie rzeki Mołonki, na północ od zespołu dworsko-folwarcznego w Skłótach.

Krajobraz kulturowy

Teren gminy Krośniewice położony jest na obszarze Równiny Kutnowskiej. Rzeźba terenu gminy jest stosunkowo urozmaicona – wyróżniają się w niej ciągi dolin rzecznych rzeki Ochni (w północno-wschodniej części gminy) i jej dopływu, rzeki Miłonki (przebiegającej z południowego zachodu na północny wschód) oraz tereny wysoczyzny – płaskiej moreny dennej zlodowacenia środkowo-polskiego.

Główne zręby współczesnej rzeźby powierzchni gminy kształtowały się w okresie czwartorzędu. Szczególny wpływ na rzeźbę terenu wywarły zlodowacenia epoki plejstocenijskiej, głównie drugie - środkowopolskie, warciańskie. Różnice wysokości terenu wahają się od 107,0 we wschodniej części gminy do 137 m n.p.m. w południowo-zachodniej jej części. Warunki klimatyczne, glebowe, korzystna rzeźba terenu i wysoka kultura rolna powodują, że Gmina Krośniewice ma charakter rolniczy. Jej krajobraz kulturowy ma także taki charakter. Lasy zajmują tylko 2,2 % powierzchni gminy, są rozproszone i zajmują niewielkie, wyizolowane powierzchnie.

Parki podworskie i cmentarze stanowią istotne w praktycznie bezleśnym krajobrazie gminy skupiska zieleni wysokiej. W dolinach rzek koncentrują się, potwierdzone w trakcie badań Archeologicznego Zdjęcia Polski, pierwotne osady ludzkie. Ślady osadnictwa pochodzą z okresu starszej i środkowej części epoki kamienia (paleolitu i mezozoiku). Stanowiska archeologiczne o własnej formie przestrzennej stanowią, urozmaicenie krajobrazu gminy. Niezaprzeczalny walor krajobrazowy i przyrodniczy mają doliny rzek Ochni i Miłonki uzupełniające zasób form krajobrazowych gminy. Zielone łąki w dolinach nadrzecznych tworzą ciągi ekologiczne i naturalny łącznik miasta Krośniewice z otaczającym go gminnym krajobrazem rolniczym. Cały obszar gminy Krośniewice leży w obrębie korytarza ekologicznego o znaczeniu krajowym, związanym z doliną rzeki Bzury.

W krajobrazie kulturowym gminy wyróżniają się także czytelne elementy historycznych układów przestrzennych wsi, w tym także tych, w których zlokalizowane są zespoły dworsko-parkowe. Najbardziej znaczące w przestrzeni gminy to:

- Błonie. Dawna wieś – przedmieście Krośniewic, obecnie włączona jest w granice miasta. W 1883 r. majątek Krośniewice składał się z 10 folwarków: Błonie, Ostrowy, Bzówki, Wola Pierowa, Grodno, Perna, Pomarzany, Szubina, Morawce i Wysoka Wielka. Folwark w Błoniu miał 955 mórg obszaru, a w tym 940 mórg ziemi ornej. Zespół pałacowo-parkowo-folwarczny w Krośniewicach, obejmujący rozległy park wraz z pałacem i towarzyszącymi budynkami, folwarkiem i kolonią mieszkaniową leży na dawnym pograniczu Krośniewic i Błonia.
- Głaznów. Prawdopodobnie w 2 połowie XVIII w. majątek ten należał do Antoniego Brochockiego. W latach 1799 i 1800 przejęty został przez Floryana Bardzińskiego, a w 1825 r. przez jego syna Karola. W 1827 r. we wsi było 25 domostw i 175 mieszkańców. Na dobra w Głaznowie składały się także folwark w Bardzinku oraz wsie Pniewko i Teresin. W 1881 r. właścicielem majątku był Jakób Engelman. Majątek wraz z folwarkiem liczył wtedy 500 mórg ziemi ornej, 160 mórg lasu i 60 mórg łąk. We wsi było 21 domów i mieszkało 220 mieszkańców. Prawdopodobnie w końcu XIX wieku majątek w Głaznowie nabył Zieliński, a od niego Adolf Smoleński – lekarz z Nowej Wsi. W 1914 r. majątek wraz z folwarkiem Bardzinek i wsiami Teresin, Pniewko, Głaznów nabył Władysław Kiejstut Matlakowski. Majątek wtedy prowadzony był w sposób wzorowy. Po II wojnie światowej działało tu Państwowe Gospodarstwo Rolne.
- Głogowa. Najstarsze informacje na temat wsi Głogowa pochodzą z 1827 r. We wsi było wtedy 17 domostw i 109 mieszkańców. W 1858 r. dobra Jankowice i Głogowa stały się własnością Marcina Krzymuskiego, a w 1862 r. Józef Krzymuskiego. W 1864 r. dobra nabył Jakób Engelman. Około 1880 r. wieś liczyła 27 domostw i 313 mieszkańców. Od początku XX w. do 1940 r. majątek był w posiadaniu rodziny Kosińskich. Po 1945 r. majątek nie został rozparcelowany – w całości przejęty został przez Skarb Państwa. Działało tu Państwowe Gospodarstwo Rolne w Głogowej. Od 1992 r. gospodarstwo jest własnością Agencji Nieruchomości Rolnych.
- Miłonice. Wieś Miłonice w XV w. wymieniana jest jako dziedzictwo rodziny Sulimów Oporowskich z Oporowa pod Żychlinem. W końcu XVIII w. właścicielem Miłonic była rodzina Brochockich, a następnie Walewscy i kolejno Szyprowscy oraz Koneccy. Po II wojnie światowej majątek został rozparcelowany. Zabudowania folwarczne przejęło Kółko Rolnicze w Miłonicach, a wydzielone zabudowania zespołu gorzelni – Państwowe Gospodarstwo Rolne. Dwór z parkiem oraz stawami rybnymi przeszedł pod zarządek gminy.
- Skłóty. Wieś wspominana jest w dokumentach z XVI w. Miała tu mieszkać, podobnie jak i w okolicznych wsiach - prawie sama szlachta. Kolejne przekazy dotyczące Skłót pochodzą z 2 poł. XIX w., kiedy to stanowiły własność Szerzyńskich. Ok. 1883 r. majątek był własnością Stanisława Zawadzkiego, a następnie jego córki Janiny Dangel i kolejno jej córki – Celiny Fijałkowskiej. Po II wojnie światowej majątek przejęty został przez Państwowe Nieruchomości Ziemskie. Część ziemi rozparcelowano pomiędzy miejscowych chłopów (15 działek po 5 ha), natomiast zabudowania folwarczne, dwór, park i reszta ziemi weszły w skład Państwowego Gospodarstwa Rolnego w Skłótach. W 1992 r. zabudowania wraz z gruntami przejęła Agencja Nieruchomości Rolnych.

Elementem wyróżniającym krajobraz kulturowy obszaru gminy Krośniewice jest kolejka wąskotorowa, stanowiąca część południowo-wschodnią sieci Kolei Wąskotorowych Kujawskich. Zbudowana została ona w 1910 r., jako kolej własna Cukrowni w Ostrowach w celu usprawnienia obrotu płodami rolnymi – głównie burakami cukrowymi, wysłódkami i cykorią. Linia kolejki prowadziła z cukrowni w dwóch kierunkach – południowym do stacji Krośniewice Wiedeńskie i normalnotorowej Drogi Żelaznej Warszawsko-Bydgoskiej (stacja Ostrowy) i północnym – przez zachodnie przedmieście Krośniewic do dużych majątków ziemskich w północnej części ziemi łęczyckiej. Kolej poza drogą żelazną posiadała własny tabor parowozowy i wagonowy. W styczniu 1915 r. połączono tę kolejkę z częścią wojskową, zrealizowaną przez armię niemiecką, prowadzącą z Inowrocławia przez Dobre i Boniewo do Krośniewic. Wtedy też rozbudowano ją o odcinek prowadzący przez Łęczycę do Strykowa i później do Dzierzbic, Krzewiaty i Opiesina. Kolej zdemilitaryzowano i oddano do ruchu publicznego w 1916 r.

Ewidencja zabytków

W gminnej ewidencji zabytków miasta i gminy Krośnice przyjętej Zarządzeniem Burmistrza zamieszczono 110 obiektów i obszarów zabytkowych oraz 90 stanowisk archeologicznych. Zamieszczenie zabytków w gminnej ewidencji daje podstawę prawną do ich ochrony we wszystkich procesach inwestycyjnych.

Lp.	Nazwa obiektu	Położenie	Wpis do rejestru zabytków
Bielice			
1.	Dwór w zespole dworsko - parkowym	Bielice 11	Decyzja nr 497 z 22.05.1979 r.
2.	Park w zespole dworsko – parkowym wraz ze strefą konserwatorską (150 m strefa konserwatorska)	Bielice 11	Decyzja nr 497 z 22.05.1979 r.
Cygany			
3.	Dwór w zespole dworsko – parkowym	Cygany 11	Decyzja nr 517 z 28.07.1978 r.
4.	Park w zespole dworsko – parkowym (założenie ogrodowo-parkowe)	Cygany 11	Decyzja nr 517 z 28.07.1978 r.
5.	Kapliczka w zespole dworsko - parkowym	Cygany 11	
Głaznów			
6.	Dwór w zespole dworsko - parkowym	Głaznów	Decyzja nr 490 z 10.04 1979 r.
7.	Park w zespole dworsko – parkowym wraz ze strefą konserwatorską (150 m strefa konserwatorska)	Głaznów	Decyzja nr 490 z 10.04 1979 r.
8.	Oficina ze stajnią i wozownią w zespole dworsko - folwarcznym	Głaznów	Decyzja nr 490 z 10.04 1979 r.
9.	Stajnia koni roboczych w zespole dworsko folwarcznym (obecnie magazyn)	Głaznów	
10.	Stajnia koni roboczych w zespole dworsko – folwarcznym (obecnie jałownik)	Głaznów	
11.	Stodoła w zespole dworsko - folwarcznym	Głaznów	
12.	Spichlerz w zespole dworsko - folwarcznym	Głaznów	
13.	Obora w zespole dworsko - folwarcznym	Głaznów	
14.	Kuźnia w zespole dworsko - folwarcznym	Głaznów	
15.	Budynek mieszkalny pięciorodzinny nr 7 w zespole dworsko - folwarcznym	Głaznów	
16.	Budynek mieszkalny pięciorodzinny nr 8 w zespole dworsko - folwarcznym	Głaznów	
17.	Budynek mieszkalny pięciorodzinny nr 9 w zespole dworsko - folwarcznym	Głaznów	

18.	Budynek mieszkalny pięciorodzinny nr 10 w zespole dworsko - folwarcznym	Głaznów	
19.	Budynek mieszkalny dwurodzinny w zespole dworsko – folwarcznym	Głaznów	
20.	Kapliczka w zespole dworsko-parkowym	Głaznów	
21.	Zespół dworsko - folwarczny	Głaznów	

Głogowa

22.	Dwór w zespole dworsko - parkowym	Głogowa 11	Decyzja nr 648 z 29.08.1994 r.
23.	Park w zespole dworsko – parkowym wraz ze strefą konserwatorską (150 m strefa konserwatorska)	Głogowa 11	Decyzja nr 648 z 29.08.1994 r.
24.	Aleja grabowa do zespołu dworsko - parkowego	Głogowa 11	Decyzja nr 648 z 29.08.1994 r.
25.	Brama wjazdowa na teren zespołu dworsko - parkowego	Głogowa 11	Decyzja nr 648 z 29.08.1994 r.
26.	Ogrodzenie zespołu dworsko – parkowego wraz z bramą wjazdową	Głogowa 11	Decyzja nr 648 z 29.08.1994 r.
27.	Rządówka w zespole dworsko - folwarcznym	Głogowa	
28.	Stajnie koni wyścigowych w zespole dworsko - folwarcznym	Głogowa	
29.	Budynek gospodarczy w zespole dworsko - folwarcznym (parownik? wozownia?)	Głogowa	
30.	Spichlerz w zespole dworsko - folwarcznym	Głogowa	
31.	Obora w zespole dworsko - folwarcznym	Głogowa	
32.	Stodoła w zespole dworsko - folwarcznym	Głogowa	
33.	Zespół dworsko - folwarczny	Głogowa	
34.	Figurka świętego w zespole dworsko - parkowym	Głogowa	

Jankowice

35.	Dwór w zespole dworsko – parkowym	Jankowice 32	
36.	Kapliczka w zespole dworsko - parkowym	Jankowice 32	
37.	Park w zespole dworsko - parkowym	Jankowice 32	

38.	Obora w zespole dworsko - folwarcznym	Jankowice	
39.	Piętrowa oficyna dworska	Jankowice 32	
40.	Piętrowa oficyna dworska	Jankowice 32	
41.	Ogrodzenie i brama wjazdowa na teren parku dworskiego	Jankowice 32	
Krośniewice			
42.	Przestrzenny układ komunikacyjny Krośniewickiej Kolei Dojazdowej PKP- Trasa kolejki biegnie przez gminy Dąbrowice, Nowe Ostrowy, Krośniewice, Daszyna i Łęczyca		Decyzja nr 661 z 28.12.1998 r.
43.	Nieruchomość gruntowa, oznaczona jako działki o numerach ewidencyjnych 7/5 i 7/7 w obrębie 0001 Krośniewice	Krośniewice, ul. Kolejowa	Decyzja nr A/264 z 25.01.2016
44.	Budynek montowni parowozów	Krośniewice, ul. Kolejowa 2-20	Decyzja nr A/264 z 25.01.2016
45.	Budynek odlewni i kuźni	Krośniewice, ul. Kolejowa 2-20	Decyzja nr A/264 z 25.01.2016
46.	Budynek warsztatów (hale maszyn nr 1 i 2)	Krośniewice, ul. Kolejowa 2-20	Decyzja nr A/264 z 25.01.2016
47.	Budynek rozdzielni elektrycznej	Krośniewice, ul. Kolejowa 2-20	Decyzja nr A/264 z 25.01.2016
48.	Budynek ustępów	Krośniewice, ul. Kolejowa 2-20	Decyzja nr A/264 z 25.01.2016
49.	Budynek warsztatowy (wagonownia)	Krośniewice, ul. Kolejowa 2-20	Decyzja nr A/264 z 25.01.2016
50.	budynek mieszkalny	Krośniewice, ul. Kolejowa 4	Decyzja nr A/264 z 25.01.2016
51.	Budynek kolejowej wodociągowej wieży ciśnień	Krośniewice, ul. Kolejowa 2-20	Decyzja nr A/264 z 25.01.2016
52.	Budynek parowozowni	Krośniewice, ul. Kolejowa 2-20	Decyzja nr A/264 z 25.01.2016
53.	Cmentarz parafii rzymskokatolickiej	Krośniewice, ul. Targowa	
54.	Dom mieszkalny	Krośniewice, ul. Kutnowska 1	
55.	Dom mieszkalny	Krośniewice, ul. Kutnowska 2	Decyzja nr 384/300 z 31.05.1976 r.
56.	Dom mieszkalny	Krośniewice, ul. Kutnowska 14	
57.	Dom mieszkalny	Krośniewice, ul. Kutnowska 19	

58.	Dom mieszkalny	Krośniewice ul. Łęczycka 3	
59.	Plebania w zespole rzymskokatolickiego kościoła parafialnego p.w. Najświętszej Marii Panny	Krośniewice, ul. Łęczycka 5	
60.	Młyn	Krośniewice, ul. Łęczycka 23	
61.	Zespół pałacowo - folwarczny	Krośniewice, ul. Toruńska	Decyzja nr 409/318 z 11.07.1976 r.
62.	Kordegarda wraz z bramą wjazdową na teren zespołu pałacowo - parkowego	Krośniewice, ul. Toruńska	Decyzja nr 472 z 14.11.1978 r.
63.	Spichlerz w zespole pałacowe - folwarcznym	Krośniewice, ul. Toruńska	
64.	Spichlerz /mleczarnia/ w zespole pałacowe - folwarcznym	Krośniewice, ul. Toruńska	
65.	Obora w zespole pałacowe - folwarcznym	Krośniewice, ul. Toruńska	
66.	Budynek mieszkalny /oficyna/ w zespole pałacowo - folwarcznym	Krośniewice, ul. Toruńska	
67.	Stajnia koni wyjazdowych w zespole pałacowe - folwarcznym	Krośniewice, ul. Toruńska	
68.	Oranżeria w zespole pałacowo parkowym	Krośniewice, ul. Toruńska	Decyzja nr 472 z 14.11.1978 r.
69.	Bank rolny	Krośniewice, ul. Toruńska 5	
70.	Obelisk poświęcony pamięci ks. Józefa Poniatowskiego na terenie parku w zespole pałacowe - parkowym	Krośniewice, ul. Toruńska 7	
71.	Pałac w zespole pałacowe - parkowym	Krośniewice, ul. Toruńska 7	Decyzja nr 409/318 z 11.07.1976 r.
72.	Park w zespole pałacowe - parkowym	Krośniewice, ul. Toruńska 7	Decyzja nr 410/319 z 11.07.1976 r.
73.	Dom mieszkalny	Krośniewice, ul. Toruńska 12	
74.	Ośmiorak w zespole pałacowe – folwarcznym	Krośniewice, ul. Toruńska 19	
75.	Rządcówka w zespole pałacowe - folwarcznym	Krośniewice, ul. Toruńska 26	
76.	Budynek mieszkalny w zespole pałacowo - folwarcznym	Krośniewice, ul. Toruńska 28	
77.	Budynek wielorodzinny w zespole pałacowe - folwarcznym	Krośniewice ul. Toruńska 30	
78.	Cmentarz przykościelny kościoła pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny	Krośniewice, Plac Wolności	Decyzja nr 471 z 14.11.1978 r.
79.	Dzwonnica przy rzymskokatolickim kościele parafialnym p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny	Krośniewice, Plac Wolności	Decyzja nr 471 z 14.11.1978 r.

80.	Kościół parafii rzymskokatolickiej p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny	Krośniewice, Plac Wolności	Decyzja nr 471 z 14.11.1978 r.
81.	Ogrodzenie z bramami rzymskokatolickiego kościoła parafialnego p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny	Krośniewice, Plac Wolności	Decyzja nr 471 z 14.11.1978 r.
82.	Zajazd z wozownią	Krośniewice, Plac Wolności 1	Decyzja nr 346/261 z 11.07.1967 r.
83.	Dom mieszkalny	Krośniewice, Plac Wolności 3	
84.	Dom mieszkalny	Krośniewice, Plac Wolności 8	
85.	Dom mieszkalny	Krośniewice, Plac Wolności 10	
86.	Dom mieszkalny	Krośniewice, Plac Wolności 11	
87.	Dom mieszkalny	Krośniewice, Plac Wolności 13	
88.	Dom mieszkalny	Krośniewice, Plac Wolności 15	
89.	Dom mieszkalny	Krośniewice, Plac Wolności 18	
90.	Dom mieszkalny	Krośniewice, Plac Wolności 19	
91.	Dom mieszkalny	Krośniewice, Plac Wolności 21	
92.	Dom mieszkalny	Krośniewice, Plac Wolności 24	
93.	Cmentarz żydowski	Krośniewice, Poznańska	
94.	Willa miejska - dom właściciela młyna	Krośniewice, ul. Poznańska 9	
95.	Młyn przemysłowy	Krośniewice, ul. Poznańska 9a	
96.	Dom mieszkalny	Krośniewice, ul. Poznańska 26	
97.	Dom mieszkalny	Krośniewice, ul. Poznańska 28	
98.	Budynek administracji w zespole pałacowo-folwarcznym (tak zwana - Andersówka)	Krośniewice, ul. Błonie 9	
Miłonice			
99.	Park w zespole dworsko - parkowym	Miłonice 14	
100.	Gorzelnia i magazyn spirytusu w zespole dworsko - folwarcznym	Miłonice 28	

101.	Rzymskokatolicki cmentarz grzebalny	Milonice	
102.	Kapliczka przydrożna	Milonice	
Nowe			
103.	Kościół pod wezwaniem św. Floriana parafii rzymskokatolickiej	Nowe	Decyzja nr 415/324 z 18.07.1967 r.
104.	Dzwonnica przy kościele parafialnym p.w. św. Floriana w parafii rzymskokatolickiej	Nowe	Decyzja nr 416/325 z 18.07.1967 r.
105.	Ogrodzenie kościoła wraz z brama wjazdową	Nowe	
106.	Cmentarz przykościelny wraz z ogrodzeniem przy kościele parafialnym p.w. św. Floriana	Nowe	
107.	Dawna plebania w zespole rzymskokatolickiego kościoła parafialnego p.w. św. Floriana	Nowe 27	
108.	Cmentarz grzebalny rzymskokatolickiej parafii p.w. św. Floriana	Nowe	
109.	Kapliczka	Nowe	
Ostałów			
110.	Park w zespole dworsko -parkowym	Ostałów 12	

**Wykaz stanowisk archeologicznych
zamieszczonych w Gminnej ewidencji zabytków miasta i gminy Krośniewice
przyjętej Zarządzeniem Burmistrza Miasta Gminy Krośniewice**

Lp.	Miejscowość	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	Nr stanowiska w miejscowości	Rodzaj stanowiska	Kultura	Chronologia
1.	Kajew	55-48	16	2	Ślad osadniczy		Okres nowożytny
2.	Kajew	55-49	62	1	Ślad osadniczy		Okres nowożytny
3.	Kajew	55-49	63	2	Ślad osadniczy		Okres nowożytny
4.	Bielice	56-48	1	1	Ślad osadnictwa		Pradzieje
					Ślad osadnictwa		Średniowiecze
5.	Bielice	56-48	2	2	Osada	Łużycka?	Pradzieje
					Ślad osadnictwa		Pradzieje
					Osada		Średniowiecze
6.	Bielice	56-48	3	3	Obozowisko?	KPL	
					Osada	Łużycka?	Pradzieje
					Osada	Przeworska?	
7.	Bielice	56-48	4	4	Osada	Przeworska	
					Ślad osadnictwa		Średniowiecze
8.	Bielice	56-48	5	5	Ślad osadnictwa		Pradzieje
9.	Bielice	56-48	6	6	Osada?		Średniowiecze

10.	Bielice	56-48	7	7	Osada		Średniowiecze
11.	Bielice	56-48	8	8	Ślad osadnictwa	Łużycka	
12.	Głaznów	56-48	9	1	Ślad osadnictwa	KPL	
					Osada		Średniowiecze
13.	Bielice	56-48	10	9	Ślad osadnictwa	Przeworska?	Pradzieje
14.	Bielice	56-48	11	15	Ślad osadnictwa		Nowożytność
15.	Bielice	56-48	12	16	Ślad osadnictwa		Pradzieje
					Ślad osadnictwa		EK
16.	Bielice	56-48	13	17	Ślad osadnictwa		Późne Średniowiecze
17.	Bielice	56-48	14	18	Ślad osadnictwa	Przeworska	
18.	Bielice	56-48	15	19	Osada	Przeworska?	
					Ślad osadnictwa		Pradzieje
19.	Bielice	56-48	16	20	Ślad osadnictwa		Późne Średniowiecze
20.	Jankowice	56-48	17	1	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
21.	Jankowice	56-48	18	2	Ślad osadnictwa	Przeworska	
22.	Teresin	56-48	19	1	Ślad osadnictwa		Nowożytność
23.	Bielice	56-48	20	11	Osada		Średniowiecze
24.	Wymysłów	56-48	21	1	Ślad osadnictwa		Nowożytność
25.	Wymysłów	56-48	22	2	Ślad osadnictwa		Nowożytność
26.	Wymysłów	56-48	23	3	Ślad osadnictwa		Późne Średniowiecze
27.	Jankowice	56-48	24	3	Ślad osadnictwa		Epoka Kamienia
					Ślad osadnictwa		Nowożytność
28.	Wymysłów	56-48	25	4	Ślad osadnictwa		Nowożytność
29.	Bielice	56-48	26	12	Osada		Średniowiecze
30.	Bielice	56-48	27	13	Ślad osadnictwa	Przeworska	
31.	Bielice	56-48	28	14	Ślad osadnictwa		Pradzieje
					Osada		Średniowiecze
32.	Sklóty	56-49	4	1	Grodzisko		Wczesne Średniowiecze Średniowiecze
33.	Sklóty	56-49	5	2	Osada/ informacja archiwalna		Średniowiecze
34.	Sklóty	56-49	6	3	Ślad osadnictwa		Wczesne Średniowiecze
					Ślad osadnictwa		Średniowiecze
35.	Sklóty	56-49	7	4	Cmentarzysko/ informacja archiwalna		Wczesna Epoka Żelaza
36.	Krośniewice	56-49	11	2	Grodzisko/Gródek		Średniowiecze
37.	Szubsk	56-49	15	1	Ślad osadnictwa		Wczesne Średniowiecze
					Ślad osadnictwa		Nowożytność
38.	Szubsk	56-49	16	2	Ślad osadnictwa		Nowożytność
39.	Witów	56-49	17	1	Ślad osadnictwa		Nowożytność
40.	Witów	56-49	18	2	Ślad osadnictwa		Nowożytność
41.	Sklóty	56-49	19	8	Ślad osadnictwa		Nowożytność
42.	Sklóty	56-49	20	9	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
43.	Sklóty	56-49	21	10	Ślad osadnictwa		Wczesne Średniowiecze
					Ślad osadnictwa		Średniowiecze
44.	Szubina	56-49	22	2	Ślad osadnictwa		Wczesne Średniowiecze
45.	Szubina	56-49	23	3	Ślad osadnictwa		Nowożytność
46.	Szubina	56-49	24	4	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
					Ślad osadnictwa		Nowożytność
					Ślad osadnictwa		Starożytność

47.	Szubina	56-49	25	5	Ślad osadnictwa		Wczesna Epoka Żelaza
					Ślad osadnictwa		Wczesne Średniowiecze
					Ślad osadnictwa		Średniowiecze
48.	Szubina	56-49	26	6	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
					Ślad osadnictwa		Starożytność
49.	Szubina	56-49	27	7	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
50.	Szubina	56-49	28	8	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
51.	Szubina	56-49	29	9	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
52.	Szubina	56-49	30	10	Ślad osadnictwa		Neolit
53.	Szubina	56-49	31	11	Osada		Wczesne Średniowiecze
54.	Szubina	56-49	32	12	Ślad osadnictwa		Wczesne Średniowiecze
					Ślad osadnictwa		Średniowiecze
55.	Szubina	56-49	33	13	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
					Ślad osadnictwa		Nowożytność
56.	Szubina	56-49	34	14	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
					Ślad osadnictwa		Nowożytność
57.	Pomarzany	56-49	35	2	Ślad osadnictwa		Paleolit/Mezolit
58.	Pomarzany	56-49	36	3	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
59.	Pomarzany	56-49	37	4	Osada		Starożytność
					Osada		Wczesne Średniowiecze
60.	Krośniewice	56-49	38	3	Osada		Późne Średniowiecze
61.	Pawlikowice	56-49	39	1	Ślad osadnictwa		Nowożytność
62.	Pawlikowice	56-49	40	2	Ślad osadnictwa		Wczesne Średniowiecze
					Ślad osadnictwa		Średniowiecze
63.	Pawlikowice	56-49	41	3	Ślad osadnictwa		Nowożytność
64.	Pawlikowice	56-49	42	4	Ślad osadnictwa		Wczesne Średniowiecze
65.	Nowe	56-49	43	2	Ślad osadnictwa		Wczesne Średniowiecze
66.	Nowe	56-49	44	3	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
67.	Nowe	56-49	45	4	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
68.	Nowe	56-49	46	5	Ślad osadnictwa		Wczesne Średniowiecze
69.	Sklóty	56-50	92	6	Cmentarzysko/ informacja archiwalna		Wczesna Epoka Żelaza
70.	Jankowice	57-48	5	4	Ślad osadnictwa		Wczesne Średniowiecze
71.	Jankowice	57-48	6	5	Ślad osadnictwa	Przeworska?	
					Ślad osadnictwa		Wczesne Średniowiecze
72.	Jankowice	57-48	7	6	Ślad osadnictwa		Wczesna Epoka Żelaza?
					Ślad osadnictwa	Przeworska	Okres Rzymski?
73.	Jankowice	57-48	8	7	Osada	Przeworska	Okres Rzymski
74.	Jankowice	57-48	9	8	Ślad osadnictwa	KPL	Neolit
					Ślad osadnictwa		Wczesne Średniowiecze
75.	Cudniki	57-48	13	1	Ślad osadnictwa		Wczesne Średniowiecze
76.	Cudniki	57-48	16	2	Wieś Historyczna		Późne Średniowiecze/ Okres Nowożytny
77.	Głogowa	57-48	17	1	Wieś Historyczna		Późne Średniowiecze
78.	Jankowice	57-48	18	9	Wieś Historyczna		Późne Średniowiecze

79.	Łubno	57-48	19	3	Wieś Historyczna		XVI – XIX w.
80.	Luboradz	57-49	5	1	Ślad osadnictwa		Wczesne Średniowiecze
					Ślad osadnictwa		Okres Nowożytny
81.	Cygany	57-49	6	1	Ślad osadnictwa		Wczesne Średniowiecze
					Ślad osadnictwa		Późne Średniowiecze
82.	Cygany	57-49	7	2	Ślad osadnictwa		Wczesne Średniowiecze
					Ślad osadnictwa		Okres Nowożytny
83.	Szubsk-Towarzystwo	57-49	8	1	Ślad osadnictwa		Wczesne Średniowiecze
					Ślad osadnictwa		Późne Średniowiecze
84.	Wymysłów	57-49	11	5	Ślad osadnictwa		Epoka Brązu
85.	Szubsk-Towarzystwo	57-49	20	2	Ślad osadnictwa		Starożytność
86.	Godzięby	57-49	23	1	Wieś Historyczna		XVI – XIX w.
87.	Luboradz	57-49	26	2	Wieś Historyczna		Okres Nowożytny
88.	Miłosna	57-49	27	1	Wieś Historyczna		Okres Nowożytny
89.	Szubsk-Towarzystwo	57-49	29	3	Wieś Historyczna		Późne Średniowiecze /Okres Nowożytny
90.	Zieleniew	57-49	35	1	Wieś Historyczna		Nowożytność

Zabytki archeologiczne

Gmina Krośniewice należy do obszarów dobrze rozpoznanych pod względem archeologicznym na terenie województwa łódzkiego. W ramach badań powierzchniowych Archeologicznego Zdjęcia Polski (1990, 1999 i 2004 r.) oraz badań weryfikacyjno-sondażowych (1984 r.) przebadano 100 % obszaru gminy, określając usytuowanie 213 stanowisk archeologicznych.

Dotychczasowe badanie pozwalają wysnuć wnioski dotyczące osadnictwa na terenie gminy. Pierwsi mieszkańcy tej ziemi pojawili się w starszej i środkowej części epoki kamienia paleolitu i mezozoiku – znaleziska z tego okresu znajdowano w Pomarzanach, Frankach i Jankowicach. Ślady osadników z neolitu odkryto w Szubinie, Frankach i Jankowicach. Stwierdzono ponowny napływ ludności w epoce żelaza, w okresie halsztackim. Skupiska osadnicze z tego okresu odkryto w Szubinie, Skrótach, Suchodołach i Bielicach.

Przed II wojną światową na terenie gminy, we wsi Franki odkryto przypadkowo toporek oraz skarb zawierający narzędzia i ozdoby z V w. p.n.e.

Dziedzictwo kultury niematerialnej.

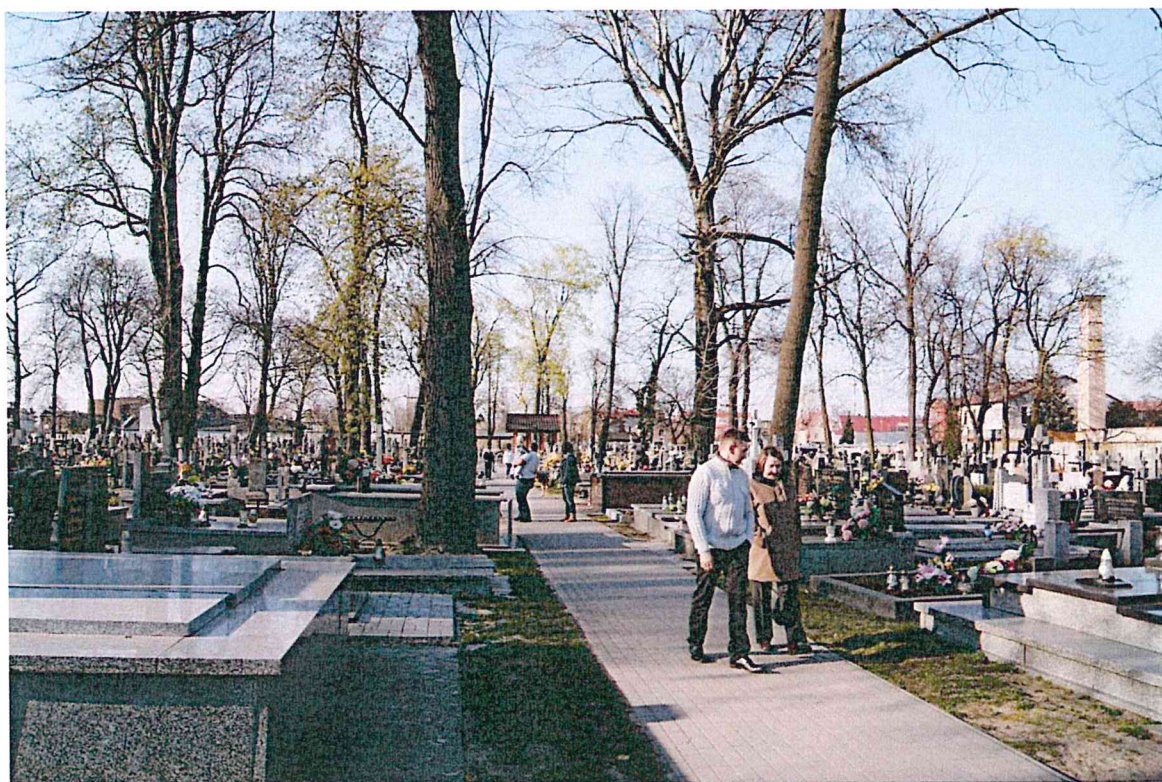
Z Krośniewicami związanych jest wiele znanych postaci, które odegrały wybitną rolę w polityce, kulturze czy sztuce: Mieczysław Ryś-Trojanowski (1881-1945), Władysław Anders (1892-1970) – generałowie, Mateusz Cygański (XVI w.) – ojciec ornitologii polskiej, Kazimierz Dunin-Markiewicz (1874-1932) – komediopisarz, malarz i śpiewak, Mieczysław Fijałkowski (1888-1972) – komediopisarz, Mieczysław Kaufman (1864-1916), Tadeusz Hawryluk (1934-1995) – lekarze, Wojciech Piechowski (1849-1911) – malarz, Rajmund Rembieliński (1775-1841) – działacz polityczny, Cyprian Walewski (1820-1873), Zygmunt Swejkowski (1894-1978) – historycy literatury, Władysław Walewski (1818-1890) – wydawca, Jerzy Dunin-Borkowski (1908-1992) – ekonomista, farmaceuta i kolekcjoner. Według podania pod kasztanem roschatym, rosnącym w parku krośniewickim, odpoczywać miał cesarz Napoleon w 1810 r.

Centralną ewidencję zabytków ruchomych prowadzi Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Warszawie, w którego zasobach znajdują się 2 decyzje o wpisie do rejestru zabytków. Decyzje te obejmują 37 obiektów ruchomych z terenu gminy Krośniewice.

Zabytki ruchome stanowią w większości wyposażenie dwóch kościołów z terenu gminy. Z wyposażenia kościoła parafialnego pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Krośniewicach do rejestru zabytków wpisano 16 obiektów ruchomych. Kościół wyróżniają piękne, kolorowe witraże. W kościele parafialnym pw. św. Floriana w Nowem do rejestru zabytków wpisanych zostało 21 obiektów ruchomych. Wśród wyposażenia kościoła jest późnobarokowy ołtarz główny z obrazami Matki Boskiej z Dzieciątkiem z XVII w. z sukienkami barokowymi, św. Józefa z XVIII w. i Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Panny Marii z XIX w. Dwa późnobarokowe ołtarze boczne i ambona pochodzą z XVIII w. Chrzcielnica pochodzi z 1 połowy XVII w., podobnie jak krucyfiks w belce tęczowej.

Zabytki ruchome występują także na cmentarzach położonych na terenie gminy.

Parafialny cmentarz rzymsko-katolicki w Krośniewicach, usytuowany przy zbiegu ulic Targowej i Ogrodowej założony został w 2 połowie XIX w. Teren dawnego cmentarz żydowskiego (2 połowa XIX w.), położonego poza miastem Krośniewice (Błonie) jest trudno dostępny, porośnięty gęstymi krzewami.

Cmentarz rzymsko-katolicki w Miłonicach, założony w początkach XX w. położony jest przy końcu drogi znajdującej się na osi kościoła parafialnego. Najstarsze nagrobki pochodzą z pierwszego dziesięciolecia XX w. Pochowano tu właścicieli majątku w Miłonicach – rodzinę Walewskich oraz innych okolicznych majątków ziemskich – Głogowej, Bielicy i Jankowic. Na cmentarzu znajdują się:

- nagrobek Józefa R. Sulimy Garbowskiego (1907), Eufrozyny z Gałęckich Garbowskiej (1908);
- nagrobek Michaliny Modrzewskiej ze Szperlingów (1910);
- nagrobek Antoniego Kosińskiego, właściciela Głogowej (1911), wykonany przez warszawskiego rzeźbiarza P. Pleckiego;
- nagrobek Kazia Śniegockiego (1923);
- nagrobek Adama Lewandowskiego (1927);
- nagrobek Ignacego Wiśniewskiego (1929);
- nagrobek Teodora Zuchowicza (1932).

Rzymsko-katolicki w Nowem, pochodzący z 2 połowy XIX wieku, cmentarz parafialny znajduje się po południowej stronie drogi z Nowego do Woli Nowskiej. Najcenniejsze nagrobki na cmentarzu poświęcone są między innymi właścicielom okolicznych majątków ziemskich.

Znajdują się tu:

- nagrobek Antoniego Zielińskiego, obywatela ziemskiego (1886);
- nagrobek Ignacego Cygańskiego (1898);
- nagrobek Stanisławy Drogosław ze Złotnickich Kuszell (1907);
- nagrobek Józefy z Trzeciakowskich Pietrzykowskiej (1909);
- nagrobek Wojciecha Piechowskiego, artysty malarza (1911);
- nagrobek Wojciecha Bazaniaka (1912);
- nagrobek Feliksa Jana Zuchowicza, właściciela majątku w Witowie (1919);
- nagrobek Marianny z Pietrzaków Bombrych (1922).

Zasoby muzealne

Najważniejszą w mieście i gminie Krośniewice placówką zajmującą się gromadzeniem obiektów zabytkowych jest Muzeum im. Jerzego Dunin-Borkowskiego mieszczące się w zabytkowych obiektach zajezdni i wozowni. Muzeum powstało w 1978 r. w wyniku darowizny sławnego kolekcjonera – swego obecnego patrona. Ekspozycja stała prezentuje postać Jerzego Dunin-Borkowskiego i jego dorobek kolekcjonerski – dobra gromadzone od okresu międzywojennego w prywatnym „Muzeum nad apteką”. Wystawione są tu także najcenniejsze, zgromadzone przez niego dzieła sztuki, z tym zespół portretów XVIII-wiecznych m.in. pędzla Marcellego Bacciarelliego, dzieła Stanisława Wyspiańskiego, Artura Grottgera, Olgi Boznańskiej, a także meble i wyroby rzemiosła artystycznego. Jest tu także pokój kolekcjonera i sala poświęcona pamięci generała Władysława Sikorskiego. Muzeum gromadzi inne eksponaty charakterystyczne dla różnorodności zainteresowań kolekcjonerskich Jerzego Dunin-Borkowskiego – malarstwo polskie i obce, wyroby rzemiosła artystycznego (porcelana, srebra), militaria i numizmaty. Muzeum podzielone jest na działy tematyczne: historii regionalnej oraz badań i upowszechnienia kolekcjonerstwa. Zgromadzono w nim 9 682 eksponaty. Biblioteka muzealna liczy 5 467 tomów. Muzeum organizuje również wystawy czasowe, głównie prezentujące kolekcje (medale, grafiki

i inne), regionalia, upamiętniające wydarzenia historyczne, oraz propagujące walory przyrodnicze regionu. Różnorodność zbiorów muzealnych wzbogaca ofertę turystyczną miasta i gminy. Placówka prowadzi także działalność edukacyjną kierowaną do przedszkolaków i uczniów szkół gminnych. Organizuje zajęcia cykliczne o tematyce historycznej, plastycznej, muzycznej i technicznej. Poza zajęciami cyklicznymi odbywają się również imprezy okazjonalne – koncerty muzyki poważnej, spotkania literackie i filmowe, dni kolekcjonerów.

Bilans walorów dziedzictwa kulturowego Miasta i Gminy Krośniewice

W wyniku przeprowadzonej analizy zasobów i walorów dziedzictwa kulturowego Miasta i Gminy Krośniewice można wskazać następujące elementy bilansu - analizy SWOT w zakresie dziedzictwa kulturowego

Mocne strony

- bogata historia obszaru, wysoka kultura niematerialna - tradycje regionu,
- występowanie zabytkowego układu przestrzennego Miasta Krośniewice,
- zabytki wysokiej rangi – kolejka wąskotorowa, zespół pałacowo – parkowy,
- występowanie Muzeum,
- występowanie szlaków kulturowych – kolejki wąskotorowej, pałaców i dworów,
- duża liczba obiektów zabytkowych,
- bogata gama imprez o charakterze kulturowym,
- działania integrujące wokół strategicznych przedsięwzięć z zakresu promocji regionu (Jarmark Wojewódzki w Łodzi, Targi „Na styku kultur” w Łodzi),
- zachowane wielu kapliczek,
- bogate tradycje kulinarne, do zamieszczenia na Krajowej Liście Produktów Regionalnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju,
- udział w konkursach kulinarnych m. in. „Ocalić od zapomnienia – z receptur prababci, babci, mamy ...”
- tworzone symbole regionu mogące stać się symbolami o charakterze ponadregionalnym – kolejka wąskotorowa,
- oznakowanie atrakcji kulturowych na terenie Miasta i Gminy Krośniewice,
- oferty edukacji regionalnej prowadzona przez Muzeum
- coraz lepsze wyposażenie w techniczne środki promocji – wydawnictwa, internet, własna strona www.

Słabe strony

- zaniedbania XIX wiecznej zabudowy historycznej Starego Miasta Krośniewice,
- zły stan techniczny niektórych obiektów zabytkowych,
- brak użytkowania niektórych obiektów zabytkowych,

- nie w pełni wykorzystane zasoby przyrodniczo – kulturowe – elementy kolejki wąskotorowej, parowozownia towarowa, brak wypracowanego produktu regionalnego.

Szanse

możliwość utworzenia parku kulturowego w granicach obszaru zabytkowego starego miasta Krośniewice,

- przeprowadzenie procesów rewitalizacyjnych historycznego założenia urbanistycznego,
- przeprowadzenie procesów rewaloryzacyjnych kolejki wąskotorowej,
- utworzenie szlaku kulturowego kolejki wąskotorowej z wykorzystaniem na cele turystyki kulturowej,
- ochrona, rewaloryzacja i rozwój turystyki kulturowej i pielgrzymkowej w oparciu o obiekty sakralne i liczne kapliczki,
- działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego Lokalnych Instytucji Kultury i Stowarzyszeń,
- rewaloryzacja zespołu pałacowo-parkowego w Krośniewicach,
- współpraca z organizacjami dająca szansę odnowy zabytków na Szlaku kolejki wąskotorowej i pałaców i dworów,
- współpraca ze Stowarzyszenie Miłośników Kolei,
- moda na folklor - podniesienie atrakcyjności obszaru poprzez kreowanie produktów i imprez o charakterze kulturowym,
- edukacja regionalna mieszkańców,
- wykorzystanie możliwości finansowania ochrony zabytków z różnych źródeł - środków unijnych, z budżetu państwa i samorządu województwa,
- wykorzystanie obiektów zabytkowych na cele komercyjne,
- wypracowanie form współpracy jednostek działających na rzecz ochrony zabytków - organów rządowych, samorządowych i organizacji społecznych,
- możliwość włączania się w krajowe, wojewódzkie programy promocji,
- naturalna chęć ludzi do poznawania świata, kultur i zwyczajów innych narodów.

Zagrożenia

- niedostosowanie sposobu użytkowania niektórych obiektów zabytkowych do ich charakteru,
- zły stan techniczny niektórych obiektów zabytkowych,
- utrudnienia w pozyskiwaniu środków na ochronę i zachowanie zabytków,
- niewystarczające środki finansowe w stosunku do potrzeb na ochronę i rewaloryzację obiektów i obszarów zabytkowych.

Obszar Miasta i Gminy Krośniewice w zakresie walorów i zasobów dziedzictwa kulturowego i tożsamości regionalnej posiada bardzo duży potencjał. Ma to związek z wysokimi walorami krajobrazu kulturowego, bogatą historią, istnieniem wielu cennych obiektów reprezentujących różne kultury. Możliwość rewaloryzacji kolejki wąskotorowej z wykorzystaniem na cele turystyki kulturowej stanowy olbrzymi atut Miasta i Gminy. Istnienie historycznych szlaków

kulturowych stanowi silny potencjał terenu. Drogi pielgrzymkowe powodują możliwość rozwoju turystyki pielgrzymkowej.

Wśród słabych stron Miasta i Gminy Krośniewice zwraca uwagę niewystarczające działanie w celu zachowania obiektów kolejki wąskotorowej, zniszczenie niektórych obiektów zabytkowych, które nieodwracalnie znikną z krajobrazu.

Założenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Krośniewice

W wyniku przeprowadzonej analizy należy stwierdzić, że Miasto i Gmina Krośniewice posiada bogate walory dziedzictwa kulturowego o znaczącej randze, które należy chronić i jednocześnie odpowiednio wykorzystywać i udostępniać społeczeństwu. Biorąc pod uwagę wymogi płynące z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 2003 roku i uwzględniając zbilansowane zasoby i wartości należy stwierdzić, iż Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Krośniewice uwzględnia:

— **ochronę walorów i wartości materialnych i niematerialnych przy jednoczesnym ich wykorzystaniu jako czynnik rozwoju obszary Miasta i Gminy Krośniewice**

— W tym celu należy prowadzić działania zmierzające do :

- zachowania krajobrazu kulturowego,
- rewitalizacji historycznego układu przestrzennego z jednoczesnym wykorzystaniem jako przestrzeń publiczną stanowiącą salon - serce Miasta i Gminy Krośniewice,
- rewaloryzacji kolejki wąskotorowej z wykorzystaniem na cele kulturowo – turystyczne,
- rewaloryzacji założenia pałacowo – parkowego,
- dalszej rewaloryzacji cennych zespołów zabudowy, obiektów sakralnych,
- adaptacji obiektów i obszarów zabytkowych na cele edukacyjne, kulturalne i społeczne,
- tworzenia nowych atrakcji w oparciu o zasoby dziedzictwa kulturowego Miasta i Gminy Krośniewice
- wzrostu identyfikacji mieszkańców z kulturą regionu i uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych,
- poprawy społecznej akceptacji do konieczności ochrony zabytków,

— **promocję zasobów i walorów dziedzictwa kulturowego Miasta i Gminy Krośniewice**

W tym celu podjęto działania upowszechniania wyjątkowego dziedzictwa kulturowego Miasta i Gminy Krośniewice poprzez:

- edukację regionalną mieszkańców,
- wydawnictwa i programy edukacyjne,
- digitalizację walorów i zasobów dziedzictwa kulturowego,
- zamieszczenie wykazu i kart Gminnej Ewidencji na stronie www.

Najważniejsze aspekty ochrony wartości kulturowych Miasta i Gminy Krośniewice

Miasto i Gmina Krośniewice dysponuje niezwykle cennym dziedzictwem kulturowym w tym nieprzeciętnymi walorami krajobrazowymi co predysponuje do aktywizacji mieszkańców w sferze zachowania zabytków. Miasto i Gmina Krośniewice podejmie działania w następujących zakresach strategicznych:

— **Zachowanie tożsamości regionalnej**

- kształtowanie lokalnej dumy,
- kreowanie lokalnych produktów regionalnych,
- integracja kulturalna mieszkańców,
- edukacja mieszkańców o bogactwie lokalnego dziedzictwa.

— **Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego dla rozwoju gospodarczego Miasta i Gminy Krośniewice**

- ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego,
- promocja,
- podniesienie rangi najbardziej wartościowych zabytków,
- rewitalizacja i rewaloryzacja obszarów,
- kształtowanie wizerunku Miasta i Gminy Krośniewice jako obszaru o unikatowym dziedzictwie kulturowym,
- wspieranie posiadaczy obiektów zabytkowych w działaniach mających na celu poprawę stanu obiektów i ich wykorzystania na cele kulturalne, edukacyjne i społeczne,
- kreowanie produktów turystyki kulturowej.

Wszelkie przewidywane działania w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego Miasto i Gminy Krośniewice rozpatrzy w następujących ujęciach:

- ***Studia badawcze*** - wspieranie przeprowadzania prac studialnych w celu poprawy stanu obiektów i obszarów zabytkowych,
- ***Digitalizacja zasobów i walorów*** - dalsze cyfrowe upowszechnienie dziedzictwa kulturowego Miasta i Gminy Krośniewice na stronach internetowych,
- ***Ochrona i zachowanie obiektów i obszarów zabytkowych*** – dalsze prowadzenie prac w zakresie rewitalizacji układów urbanistycznych, prowadzenie prac w zakresie rewaloryzacji założeń zieleni, przeprowadzenie prac obiektów zabytkowych z adaptacją na cele turystyczne, kulturalne, edukacyjne i społeczne,
- ***Edukacja regionalna mieszkańców poprzez*** organizację rekonstrukcji wydarzeń historycznych, imprez kulturowych, upowszechnianie wiedzy o dziedzictwie Miasta i Gminy Krośniewice w lokalnych mediach, cykliczne artykuły, organizowanie wystaw, programy edukacji regionalnej w szkołach,
- ***Aktywizacja*** - pobudzanie aktywności mieszkańców w działaniach na rzecz ochrony dziedzictwa poprzez organizację konkursu na najlepiej odnowioną elewację rawskiego budynku, na najciekawsze zdjęcie krajobrazu kulturowego Miasta i Gminy Krośniewice, najlepiej zachowany obiekt lub obszar zabytkowy, włączenie organizacji społecznych, Instytucji Kultury i Stowarzyszeń do wspólnych starań prowadzących do polepszenia stanu dziedzictwa kulturowego,
- ***Kreowanie rozwoju turystyki kulturowej*** - wykorzystanie walorów dziedzictwa Szlaku kolejki wąskotorowej, zamków i sakralnego dla rozwoju produktów turystycznych,
- ***Promocja*** - wzrost aktywności w zakresie promocji i popularyzacji walorów kulturowych, wydanie folderów z informacją o zabytkach Miasta i Gminy Krośniewice, upowszechnianie regionalnych produktów, kreowanie pamiątek z wizerunkiem dziedzictwa Miasta i Gminy Krośniewice.

- *Współpraca* z samorządem województwa, Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w zakresie ochrony i zachowania obiektów i obszarów zabytkowych oraz tożsamości regionalnej.

CELE, KIERUNKI I DZIAŁANIA

Cel strategiczny

Cenne dziedzictwo kulturowe Miasta i Gminy Krośniewice podstawą dumy i motywem rozwoju

Cel operacyjny

Kreowanie wartości i walorów Miasta i Gminy Krośniewice

Zasoby dziedzictwa kulturowego w dobie gospodarki rynkowej posiadają nie tylko wartość historyczną, ale także wymierną wartość ekonomiczną, decydującą o potencjale gospodarczym. Tak więc świadome zarządzanie tymi zasobami i ich skuteczne wykorzystanie w połączeniu z promocją może przyczynić się do rozwoju Miasta i Gminy Krośniewice.

Dziedzictwo kulturowe materialne i niematerialne w dużej mierze kształtuje świadomość oraz współczesną kulturę. Dlatego też należy je zachować, chronić i pielęgnować ze szczególnym uwzględnieniem elementów decydujących o tożsamości i specyfice regionalnego dziedzictwa.

Działanie 1

Zachowanie ciągłości cennych wartości dziedzictwa kulturowego

W celu zachowania cennego dziedzictwa kulturowego Miasta i Gminy Krośniewice są tworzone odpowiednie warunki i procedury postępowania wspierające rewitalizację, rewaloryzację i remonty obszarów i obiektów zabytkowych. Należy prowadzić skuteczne działania w celu pozyskania funduszy ze środków zewnętrznych.

Zadania

— Zintegrowana rewitalizacja tkanki urbanistycznej struktury historycznej

Zostaną podjęte działania w celu odnowy historycznej tkanki miejskiej. Prace będą prowadzone z uwzględnieniem elementów społecznych procesów rewitalizacji i rewaloryzacji. Znowelizowana przestrzeń publiczna powinna być udostępniona lokalnej społeczności i wykorzystywana na funkcje kulturalne, turystyczne i społeczne.

Katalog zadań z zakresu rewitalizacji dotyczy zachowania zabytków dziedzictwa kulturowego poprzez renowację substancji architektonicznej, społecznej, rewitalizacji, rozwoju infrastruktury turystycznej na zrewitalizowanym obszarze, rozwoju usług związanych z obsługą ruchu turystycznego (punkty informacji turystycznej, infrastruktura gastronomiczna, noclegowa), ożywienia i rozwoju oferty kultury, podniesienia atrakcyjności gospodarczej miasta.

Powinno się dokonać wszelkich starań w celu przeprowadzenia działań prowadzących do realizacji rewaloryzacji struktury Miasta Krosńewice. Potrzeba podjęcia działań w tym zakresie została zapisana w Kontrakcie terytorialnym województwa łódzkiego, więc jest traktowana jako zadanie o charakterze ponadlokalnym, znaczącym dla regionu.

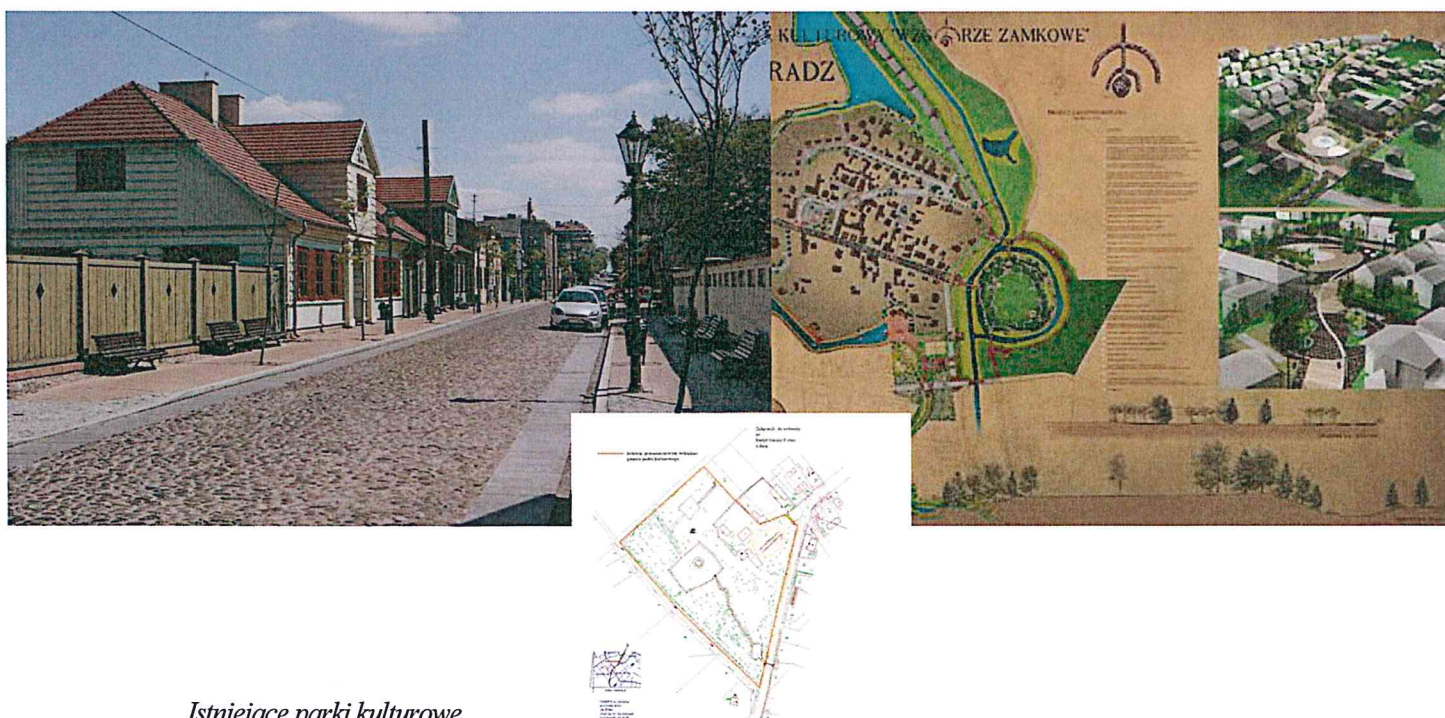
— **Możliwość utworzenie parku kulturowego**

Proponuje się rozważenie uznania za park kulturowy na mocy podjęcia uchwały Rady Miasta i Gminy Krosńewice obszaru o wysokiej wartości kulturowej, obejmującego struktury historyczne –w granicach strefy ochrony konserwatorskiej.

Decyzję o utworzeniu parku podejmuje Rada Miasta i Gminy. Wprowadzenie tej formy ochrony zabytków podnosi prestiż obszaru i powoduje większe możliwości pozyskania środków finansowych, ponieważ przyznawana punktacja przy ocenie wniosków jest zwiększana dla parków kulturowych. Miasto i Gmina Krosńewice tworząc park kulturowy zyskują mocną kartę przetargową w ubieganiu się o fundusze na przeprowadzenie kompleksowej rewitalizacji obszaru objętego granicami parku.

Na terenie województwa utworzono cztery parki kulturowe „Miasto tkaczy” w Zgierzu, „Wzgórze Zamkowe w Sieradzu, Kutnowskiego podregionu kulturowego Leszczynku gm. Kutno i Ulicy Piotrkowskiej w Łodzi. Obszary parków poddawane są procesom kompleksowej rewitalizacji z wykorzystaniem środków m. in. z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego.

Istniejące parki kulturowe

— Promowanie obiektów reprezentatywnych

Na etapie sporządzania wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami dla województwa łódzkiego wytypowano obiekty uznane za reprezentatywne. Wśród nich w poszczególnych kategoriach figuruje sześć obiektów i obszarów z terenu Miasta i Gminy Krośniewice. Są nimi: krośniewicka kolejka wąskotorowa i zespół pałacowo - parkowy.

Obiekty i obszary zamieszczone na liście obiektów reprezentatywnych są brane pod uwagę przy ocenianiu wniosków złożonych do Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi przy ubieganiu się o środki przyznawane na rewaloryzację zabytków. Działania promocyjne będą przede wszystkim lokować Miasto i Gminę wśród najwartościowszych obszarów dziedzictwa kulturowego.

Obiekty reprezentatywne

- Ochrona, rewaloryzacja i rozwój turystyki kulturowej i pielgrzymkowej w oparciu o obiekty sakralne i miejsca kultu religijnego - kapliczki

Obiekty sakralne Miasta i Gminy Krośniewice stanowią cenny walor do rozwijania turystyki pielgrzymkowej. Proponuje się podjęcie wspólnych działań uwzględniając wybrane obiekty sakralne takie jak Kościół parafii rzymskokatolickiej p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Krośniewicach i Kościół pod wezwaniem św. Floriana parafii rzymskokatolickiej w miejscowości Nowe. Taki kierunek działań wynika z dokumentów o charakterze wojewódzkim i projekt proponowane działania powinny uzyskać środki na rewaloryzację.

Cenne obiekty sakralne turystyki pielgrzymkowej

- **Przeprowadzenie prac rewaloryzacyjnych zabytkowych układów zieleni z terenu Miasta i Gminy Krośnice do zamieszczeniu na liście obszarów przeznaczonych do rewaloryzacji w celu pozyskania funduszy na przeprowadzenie wymaganych prac**

Celowe jest przeprowadzenie prac układów zieleni komponowanej m. in. parku w Krośniewicach.

Zamieszczenie na liście Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej zabytkowych parków i ogrodów przeznaczonych do rewaloryzacji wiąże się z pozyskaniem funduszy na przeprowadzenie prac rewaloryzacyjnych. Możliwe jest również uzyskanie środków z Wojewódzkiego Funduszu ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach konkursu „Przyrodnicze perły województwa łódzkiego – program rewaloryzacji zabytkowych parków”. Najważniejszym z działań dla Miasta i Gminy Krośnice jest pozyskanie funduszy w NFOŚiGW i WFOŚiGW w celu przeprowadzenia działań rewaloryzacyjnych parków i zabytkowych cmentarzy oraz alei.

Park w Krośniewicach

— **Stworzenie mechanizmu współpracy w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym**

W celu stworzenia mechanizmu współpracy w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym należy nawiązać współpracę z innymi miejscowościami leżącymi na trasie wojenki wąskotorowej w celu tworzenia wspólnych inicjatyw tworzenia szlaku Krośniewickiej Kolejki Wąskotorowej na terenie Miasta i Gminy Krośniewice .

Celowa jest również wymiana doświadczeń ze Stowarzyszeniem Miłośników Kolei <http://www.psmk.org.pl/pl/>.

Stacja Kolejki wąskotorowej w Krośniewicach

i turystyczne tzw. "letniaki", co zapewni przyjemną podróż niezależnie od pogody.

Przejazdy ogólnodostępne

Specjalnie z myślą o turystach indywidualnych od maja do września w każdą niedzielę kursuje ogólnodostępny pociąg. Odejazd z Rogowa godz. 13.00, przejazd do Głuchowa obejmuje zwiedzanie kościoła i przerwę na ognisko. Informacje o dodatkowych kursach na naszej stronie www.fpkw.pl

Wycieczki na zamówienie

Oferujemy przejazdy pociągami dla grup zorganizowanych w dowolnym terminie na dowolnej trasie. Program wycieczki możemy wzbogacić o zwiedzanie lokalnych zabytków czy postój na ognisko. Dla wycieczek szkolnych zniżka w wysokości 25%.

Fundacja Polskich Kolei Wąskotorowych
ul. Radomska 1, 26-670 Pionki
Rogowska Kolej Wąskotorowa
☎ 046 874 80 23
fpkw@wp.pl, www.fpkw.pl
NIP 527-23-07-637, konto: BP11 PKP S.A.
59 1060 0076 0000 4042 2012 1215

Naszą Fundację wspierają:

Starostwo Powiatowe w Rawie Mazowieckiej
Poc. Wiernego 1
96-200 Rawa Mazowiecka
tel./fax 046 814 36 54
www.powiatrawski.pl
starostwo@powiatrawski.pl

Poczta Polska

Kolej Rogowska
Wówczas była to
toru 600 mm s
frontu. Dostarc
zapotrzebie a
ranych. Do lat
z Rogowa do B
zienia z Rawy d
Po zakończeniu
Ministerstwo K
do Białej Rawski
rozbrano. Eksp
po wojskach nie
(Brigadelokomo

W 1954 r. w ramach modernizacji przebudowano całość Kolei Rogowskiej z toru o szerokości 600 mm na 750 mm. Zmiana szerokości toru pozwoliła na wprowadzenie do ruchu nowych, silniejszych lokomotyw i większych wagonów towarowych. Wówczas przybyły z fabryki w Chrzanowie 3 parowozy serii Psk-8. Dwa parowozy tego typu znajdują się dziś na stacji w Rogowie. W 1968 r. na kolei wprowadzono do ruchu wagony transportery czyli specjalne platformy służące do przewozu wagonów normalnotorowych. W latach 1974-75 parowozy zastąpiono nowymi lokomotywami spalinowymi serii Lxd2 produkcji rumuńskiej. W latach 1987-88 przybyły do Rogowa i nowe wagony osobowe, również wyprodukowane w Rumunii.

W 1996 r. Kolej Rogowska została oficjalnie uznana za zabytek techniki, w 2002 r. PKP przekazały ją Powiatowi Rawskiemu a użytkownikiem linii jest Fundacja Polskich Kolei Wąskotorowych. Fundacja funkcjonuje jako organizacja pozarządowa o charakterze *non profit* a całość jej dochodów jest przeznaczana na remont zabytkowego taboru zgromadzonego w Rogowie. Od 2005 r. Fundacja ma status Organizacji Pożytku Publicznego, co pozwala każdemu podatnikowi na wsparcie naszej działalności danową 1% swego podatku PIT. Wszystkim darczyńcom gorąco dziękujemy!

Rogowska Kolej Wąskotorowa

— **Poprawa stanu obiektów zamieszczanych w gminnej ewidencjach zabytków i oznakowanie obiektów znajdujących się w rejestrze WKZ**

Miasto i Gmina Krośniewice dokona wszelkich starań, by doprowadzić do poprawy stanu obiektów zamieszczanych w gminnej ewidencji zabytków. Istnieje jednak bariera natury prawnej na drodze pozyskiwania środków finansowych na przeprowadzenie remontów, ponieważ ustawa stanowi, że finansowane są prace remontowe obiektów wpisanych do rejestru. Obiekty nie objęte prawną formą ochrony tzw. ewidencjonowane mogą uzyskać dofinansowanie jedynie w przypadku opracowania projektów kompleksowej odnowy ze środków dysponowanych przez Urząd Marszałkowski w Łodzi np. zagospodarowanie turystyczne kolejki wąskotorowej, powrót do tradycji szlacheckich dawnych dworów, ochrona tradycyjnego rzemiosła - młynarstwa, których celem jest wzmocnienie więzi i tożsamości lokalnej, poprzez wykorzystanie walorów turystycznych i kulturowych Miasta i gminy Krośniewice. Miasto i Gmina Krośniewice systematycznie znakuje cenne obiekty zabytkowe.

Remonty obiektów zabytkowych

— **Przeprowadzenie prac remontowych zaniedbanych zabytkowych kamienic**

Kompleksowa rewitalizacja historycznego rynku Krośniewic powinna spowodować zapoczątkowanie metamorfozy kamienic zlokalizowanych w jego pierzejach. Obecnie odrestaurowano fasadę Muzeum i nielicznych prywatnych kamienic. Do grona wyremontowanych należą jedynie pojedyncze obiekty.

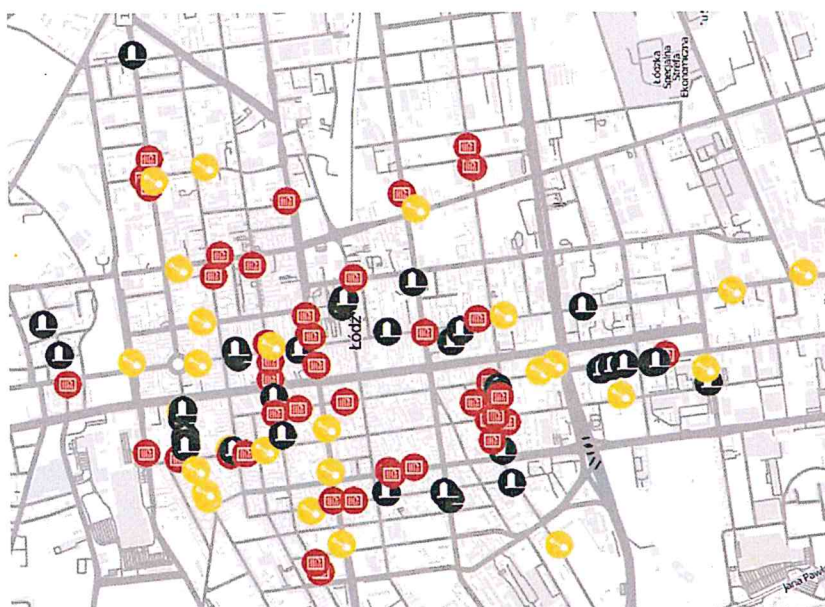
Wyremontowane kamienice w pierzei rynku

— **Rozważenie możliwości uruchomienia konkursu na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy obiektach zabytkowych**

Miasto i Gmina Krośniewice rozważy możliwość uruchomienia konkursu na najlepiej odnowioną elewację krośniewickiego budynku, którego celem jest zachęcenie właścicieli budynków do wykonania remontów elewacji, co wpłynie na poprawę wizerunku centrum Miasta Krośniewice. Uczestnikami konkursu będą mogły być inwestorzy remontowanych budynków usytuowanych w centrum Miasta Krośniewice w obszarze określonym strefą ochrony konserwatorskiej.

Największą inicjatywę w podobnym zakresie podjęła Łódź wprowadzając projekt "Mia100 kamienic", którego realizacja pozwoliła zrewaloryzować około 100 nieruchomości (tj. około 300 budynków), wydając około stu milionów złotych.

Podobny konkurs uruchomiły Skierniewice, finansując prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach zabytkowych.

Legenda

Kamienica wyremontowana

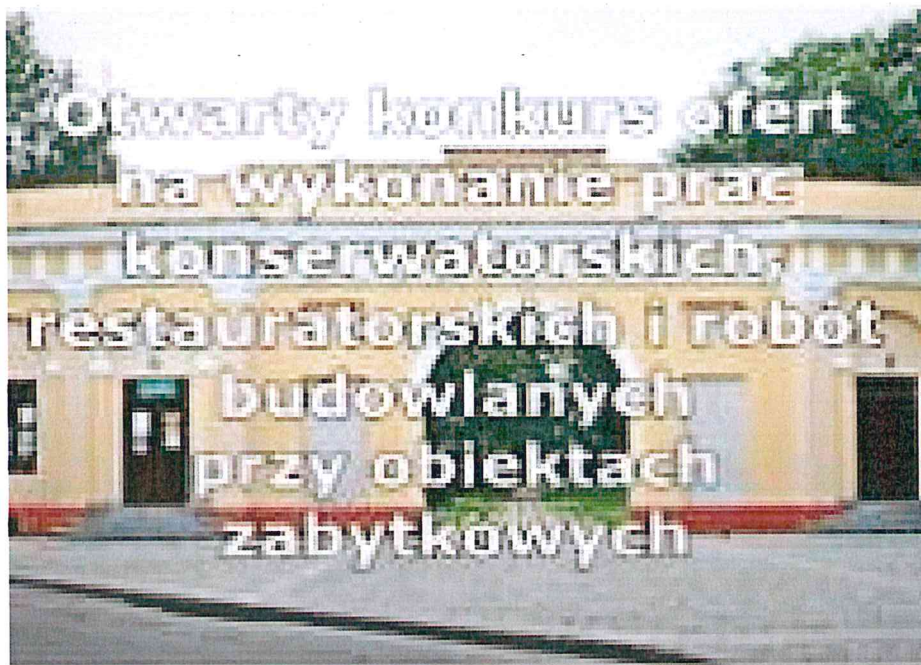
Kamienica w remoncie

Kamienica na liście do odnowienia

<http://mia100kamienic.lodz.pl/>

Kontynuacja wirtualnej panoramy Miasta i Gminy Krośniewice i dalsze zamieszczenie informacji zawartych w opracowanych kartach Gminnej ewidencji na stronie internetowej.

GEZ	KARTA ADRESOWA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW		3. Miejscowość Krośniewice
1. Nazwa Spichlerz w zespole pałacowo-folwarcznym	2. Czas powstania Początek XX w.		
			4. Adres 99-340 Krośniewice Toruńska
			5. Przynależność administracyjna województwo łódzkie powiat kutnowski gmina Krośniewice
			6. Formy ochrony Nr i data wpisu do rejestru zabytków 7. Opracowanie karty (autor, data i podpis) Miasto i Gmina Krośniewice Marzec 2014

W celu upowszechniania dziedzictwa kulturowego Miasta i Gminy Krośniewice zostanie kontynuowana na stronie internetowej inicjatywa wirtualnej panoramy Miasta i Gminy Krośniewice, zawierającej najciekawsze zabytki z terenu Miasta i Gminy Krośniewice oraz nastąpi udostępnianie informacji zawartych w opracowanych kartach zawartych w Gminnej ewidencji zabytków.

— **Wyeksponowanie obiektów rozwoju turystyki i oznakowanie zabytków znajdujących się w rejestrze WKZ**

Zostanie podjęta współpraca z powiatem krośniewickim, do którego zadań należy znakowanie obiektów zabytkowych. Powiat krośniewicki systematycznie oznakuje cenne obiekty zabytkowe. Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami na umieszczenie w odpowiednim miejscu na zabytku wpisanego do rejestru tzn. zanku niebieskiej tarczy wyraża zgodę Wojewódzki Konserwator Zabytków.

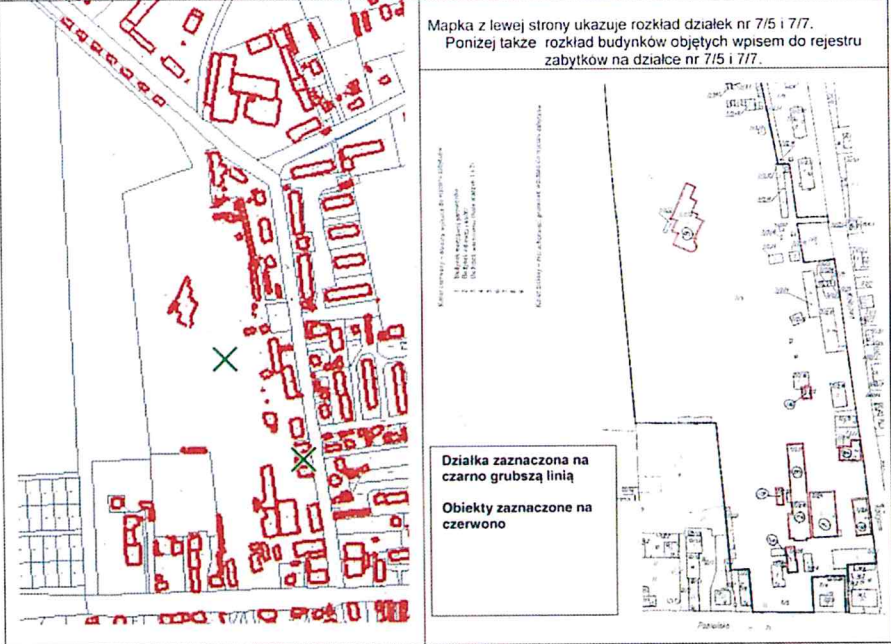
Oznakowanie obiektów wpisanych do rejestru zabytków na terenie Polski obowiązujące od 2004 r.

Dawne oznakowanie obiektów wpisanych do rejestru zabytków (na podstawie ustawy z dnia 15 lutego 1962 o ochronie dóbr kultury)

— **Stworzenie mechanizmu współpracy w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym**

W celu stworzenia mechanizmu współpracy w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym należy zaktualizować Gminną ewidencje zabytków Miasta i Gminy Krośniewice.

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO WPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW		3. Miejscowość:
2. Nazwa: Zespół Krośniewickiej Kolejki Dojazdowej - nieruchomość gruntowa oznaczona geodezyjnie jako działka ewidencyjna nr 7/5 i 7/7 (z wyłączeniem budynków nie wpisanych do rejestru zabytków pod nr A/264)		Krośniewice
3. Czas powstania:		4. Adres: ul. Kolejowa 2-20 Krośniewice 99-340 nr ewidencyjny działki: działka nr 7/5 i 7/7, obręb 0001 Krośniewice nr księgi wieczystej: KW LD1Y/00055854/4
11. Materiały graficzne: 		5. Przynależność administracyjna: województwo łódzkie powiat: kutnowski gmina: Krośniewice 6. Współrzędne geograficzne: 7. Poprzednie nazwy miejscowości: Kroświtz 8. Właściciel i jego adres: Właściciel nieruchomości gruntowej: Skarb Państwa, Użytkownik wieczysty na gruncie SP i właściciel budynków: "Polskie Koleje Państwowe" - Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, ul. Szczęśliwicka 62, Warszawa 00-973 9. Użytkownik i jego adres: Użytkownik wieczysty na gruncie SP: "Polskie Koleje Państwowe" - Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, ul. Szczęśliwicka 62, Warszawa 00-973 10. Formy ochrony: Wpis do rejestru zabytków pod nr A/264 z dnia 25.01.2016 r.

W ewidencji powinny być zamieszczone obiekty świadczące o specyfice obszarów, gdyż jest to jedyny sposób ochrony zabytków „znikających” z krajobrazu Miasta i Gminy Krośniewice.

Ponadto należy sporządzić sprawozdanie z realizacji programu opieki nad zabytkami.

Zaktualizowana Gminna ewidencja zabytków musi zostać przyjęta Zarządzeniem Burmistrza Miasta i Gminy Krośniewice i powinna być zamieszczane na stronach Miasta i Gminy Krośniewice.

— Wykonanie zabezpieczeń przeciwpożarowych i przeciwwłamaniowych

Niezbędne jest wykonania zabezpieczeń przeciwpożarowych i przeciwwłamaniowych w obiektach zabytkowych, do których należą obiekty architektury takie jak m. In.:

- Zespół kościoła w Krośniewicach,
- Zespół pałacowy w Krośniewicach,
- Zespół kościoła w miejscowości Nowe,

Wymagający zabezpieczeń zespół kościoła w Nowem

— **Kontynuacja inicjatywy opracowanej wirtualnej panoramy Miasta i Gminy Krośniewice**

W celu upowszechniania dziedzictwa kulturowego Miasta i Gminy Krośniewice będzie kontynuować inicjatywę opracowanej i udostępnionej na stronie internetowej wirtualnej panoramy Miasta i Gminy Krośniewice, zawierającej najciekawsze zabytki z terenu Miasta i Gminy Krośniewice.

Zabytki Miasta i Gminy Krośniewice

Działanie 2

Kreowanie poczucia tożsamości regionalnej

Kształtowanie poczucia tożsamości regionalnej z całą pewnością wpłynie na zacieśnianie więzi społeczności lokalnej i poczucia własnej wartości. Miasto i gmina Krośniewice na kanwie bogatej historii i tradycji może kultywować swoje walory niematerialne i wartości materialne.

Zadania

— Organizacja imprez o charakterze kulturowym

Na terenie Miasta i Gminy Krośniewice organizowane są imprezy o charakterze kulturowym, do których należą m.in. Dożynki – prezentujące artystyczne dokonania twórców, w trakcie których – prezentowane są regionalne potrawy przygotowane przez Koła Gospodyń Wiejskich, Coroczne cykliczne imprezy promocyjno-folklorystyczne wzmacniają poczucie tożsamości regionalnej.

Ten rodzaj imprezy powinien być w dalszym ciągu podtrzymywany i promowany, prowadzi bowiem do propagowania historii regionu.

— Promocja imprez o charakterze kulturowym

Organizacja imprez kulturowo – folklorystycznych takich jak np. Dożynki Powiatu Krośniewickiego, Dni Krośniewic, Dożynki Gminne, powodują zwiększenie identyfikacji mieszkańców z kulturą regionu. Udziały twórców i artystów z terenu Miasta i gminy Krośniewice powodują rozwój rzemiosła ludowego i wzmocnienie podregionu etnograficznego. Odbywające się imprezy powinny być silnie promowane na terenie Miasta i gminy Krośniewice, Powiatu Krośniewickiego, Województwa i Kraju.

— Wykreowanie pamiątek regionalnych

Należy poszukiwać inspiracji tworzenia lokalnych pamiątek np. wagoniki kolejki wąskotorowej z terenu Miasta i Gminy Krośniewice lub szydełkowych inspiracji twórców ludowych, czy wyrobów kowalstwa artystycznego.

Skrzynia ludowa – pamiątka regionalna

— Wpisanie specjalów lokalnych na Ministerialną listę krajowych produktów regionalnych i promocja specjalów regionalnych

Produkty regionalne decydują o kolorycie, odrębności i specyfice wyodrębnionego obszaru stanowiąc jego bogactwo kultury kulinarnej, dlatego należy promować np. placki, - racuch i miody z terenu Miasta i Gminy Krośniewice i wpisywać je na Listę Produktów Tradycyjnych.

Smaki Regionu

Nadal należy kreować regionalne specjały takie jak np. placki - racuchy, zalewajka, pierogi, bigosy z kiszonej i młodej kapusty, nalewki tradycyjne, miody. Przy czym nazwy tych produktów powinny nawiązywać do charakteru kulturowego obszaru i legend.

Zakłada się wpisanie na listę produktów regionalnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi takich produktów jak: wykwentne danie z młodego koguta, trunki - cytrynówka, Lecznicze Wino z Dzikiej Róży.

Doskonałą promocją specjalów regionalnych Miasta i Gminy Krośniewice jest udział Kół Gospodyń Wiejskich m. in. w „Smakach Ziemi Łódzkiej i konkursie „Smaczne Łódzkie”.

Miody z Terenu Krośniewickiego

— Realizacja projektów podnoszących atrakcyjność obiektów i obszarów zabytkowych Miasta i Gminy Krośniewice

Dobrym przykładem realizacji projektów prowadzących do rewaloryzacji zabytkowych obszarów jest koncepcja rewaloryzacji kolejki wąskotorowej z utworzeniem szlaku turystycznego przeznaczonego do uprawiania turystyki kulturowej.

Zakłada się też realizację kompleksowego projektu, którego celem jest rozwój społeczno – gospodarczy oraz wzmocnienie więzi i tożsamości regionalnej i lokalnej, poprzez wykorzystanie walorów i kulturowych turystycznych

KROŚNIEWICKA KOLEJ DOJAZDOWA LINIA KROŚNIEWICE - OZORKÓW

Walory kulturowe

— edukacja regionalna mieszkańców

Zachowanie i propagowanie dziedzictwa winno odbywać się przy współudziale społeczności regionalnej. Dlatego trzeba podjąć działania w celu propagowania wiedzy o zabytkach i zasadach ochrony. Należy umacniać w mieszkańcach Powiatu Miasta i Gminy Krośniewice poczucie tożsamości poprzez identyfikowanie specyfiki i odrębności regionalnej. Szczególną uwagę należy zwrócić na edukację

w zakresie dziedzictwa kulturowego poczynawszy od szkół, gdzie dzieci i młodzież trzeba zachęcać do poznawania historii swojego regionu. Kolejną ważną grupą, do której należy kierować te działania są właściciele i użytkownicy zabytków.

Edukacja regionalna mieszkańców pozwoli na kształtowanie poczucia dumy ze swojego regionu
— **Organizacja konkursu „Ziemia Krośniewicka - moja mała ojczyzna w malarstwie i obiektywie”**

„Ziemia Krośniewicka - moja mała ojczyzna w malarstwie i obiektywie” to propozycja edycji konkursów.

Prace laureatów mogą być wystawiane na terenie Miasta i gminy Krośniewice. Konkursy te sprzyjają identyfikacji mieszkańców z regionem i podnoszą świadomość mieszkańców o cennych zabytkach, doskonale je promując.

Konkurs „Ziemia Krośniewicka - moja mała ojczyzna w malarstwie i obiektywie”

— Organizacja Festiwalu w obiektach zabytkowych na terenie Miasta i Gminy Krośniewice

W cennych obiektach zabytkowych Miasta i gminy Krośniewice organizowane mogą być wystawy promujące najcenniejsze zabytki regionu. Inicjatywa sprzyja identyfikacji mieszkańców w „Małych Ojczyznach”. Podnosi prestiż obiektów i edukuje społeczność lokalną.

Działanie 3

Rozwój turystyki kulturowej w oparciu o walory krajobrazowe i historię obszaru

Rozwój turystyki w oparciu o zabytki pozwoli na ożywienie omawianego obszaru, zwiększy miejsca pracy i wpłynie na rozwój gospodarczy Miasta i Gminy Krośniewice. W obecnych procedurach wykorzystanie zabytków na potrzeby turystyczne, edukacyjne i społeczne jest wymogiem w staraniu się o dotacje finansowe.

Zadania

— Wykreowanie markowych produktów np. „Spotkanie z kulturą na szlaku kolejki wąskotorowej”

Spotkanie z historią i kulturą - produkt turystyczny dający szansę rozwoju, ożywienia i odnowy obiektów zabytkowych i ich wykorzystania na cele turystyczne.

Wykreowanie produktu turystycznego opartego na wartościach materialnych i niematerialnych krośniewickiej kolejki wąskotorowej

— Poprawy stanu i dostępności zabytków ruchomych w muzeum oraz obiektach sakralnych

Istnieje potrzeba wprowadzenia w Muzeum nowoczesnych form przekazu i technik wystawienniczych. Digitalizacja zasobów wymagana jest w obiektach sakralnych.

Omawiane ośrodki muzealne i sakralne powinny mieć stworzone profesjonalne strony internetowe. Natomiast Muzeum powinno rozszerzyć działalność kulturalno-edukacyjną.

Do udziału w Programie Europejska Noc Muzeów winno przystępować Muzeum i obszar kolei zasobów kolei wąskotorowej.

— Promowanie muzeum

Na terenie Miasta i Gminy Krośniewice istnieje cenne Muzeum im. Jerzego Dunin-Borkowskiego, w którym organizowane są lekcje i warsztaty. Są tam prezentowane i omawiane zwyczaje przekazane nam przez przodków i symbole tradycji regionu.

Muzeum im. Jerzego Dunin-Borkowskiego w Krośniewicach jest jedną z nielicznych w kraju instytucji, której dzieje i zbiory, nierozzerwalnie związane są z kolekcjonerstwem. To tutaj od lat pięćdziesiątych XX w., wtedy jeszcze w prywatnym „Muzeum nad apteką”, istniała jedna z największych i najbogatszych kolekcji w Polsce. Jej częstymi gośćmi byli najwybitniejsi ówcześni muzealnicy i kolekcjonerzy.

40 LAT

MUZEUM

**im. J. DUNIN-BORKOWSKIEGO
w Krośniewicach**

☎ 24 252 33 47 ☎ 24 252 44 96

🌐 www.muzeumkrosniewice.pl

✉ kontakt@muzeumkrosniewice.pl

1978–2018

Muzeum im. Jerzego Dunin-Borkowskiego

WSKAZANIA DO DOKUMENTÓW WYŻSZEGO RZĘDU

Rekomendacje do wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami wynikające z opracowanego Gminnego programu opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Krośniewice

Wnioskuje się o uwzględnienie w wojewódzkim programie opieki na zabytkami:

- podregionu kulturowego,
- realizacji zintegrowanych projektów tematycznych dotyczących:
 - Kolejki wąskotorowej,

- rewitalizacji historycznych układów przestrzennych o randze:
 - lokalnej

miasta Krośniewice,

- możliwość utworzenia parku kulturowego,

- rewaloryzacji obiektów reprezentatywnych:

- Kolejki wąskotorowej,
- Zespołu pałacowo – parkowego w Krośniewicach

- konieczności wykonania zabezpieczeń przeciwpożarowych i przeciwwłamaniowych w następujących obiektach zabytkowych:

- zespole kościoła w Krośniewicach,
- pałacu w Krośniewicach,
- zespole kościoła w miejscowości Nowe,

- rewaloryzacji założeń zieleni parkowej, cmentarzy i alei:
- promocji Muzeum,
- promocja szlaków kulturowych:
 - Kolejki wąskotorowej,
- rozwoju turystyki pielgrzymkowej w oparciu o cenne obiekty sakralne, z uwzględnieniem zabytkowych kościołów i kapliczek,
- promocja produktów regionalnych,
- promocji specjalów do zarejestrowania jako produkty lokalne.

MOŻLIWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA I GMINY KROŚNIEWICE DOFINANSOWANIE Z MINISTERSTWA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO Z PROGRAMU „DZIEDZICTWO KULTUROWE”:

W obrębie wskazanych priorytetów dotowane będą projekty związane z rewaloryzacją zabytkowych obiektów nieruchomych i ruchomych, rozwojem instytucji muzealnych, ochroną zabytków archeologicznych, tworzeniem zasobów cyfrowych dziedzictwa kulturowego oraz na ochronę zabytkowych cmentarzy. Priorytety ulegają zmianie w poszczególnych latach. W ostatnim czasie zaczęto dostrzegać potrzebę dotowania zabytków archeologicznych i kultury ludowej oraz zabytkowych cmentarzy.

Największe dotacje zostają przekazane na rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych, a najmniejsze na tworzenie zasobów cyfrowych dziedzictwa kulturowego. Beneficjentami mogą być wyłącznie właściciele i użytkownicy obiektów zabytkowych, osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego, inne jednostki organizacyjne takie jak: samorządowe instytucje kultury, kościoły, związki wyznaniowe, podmioty prowadzące działalność gospodarczą, organizacje pozarządowe.

Beneficjent może złożyć do poszczególnego priorytetu maksymalnie 3 wnioski w jednym roku, a realizacja projektowanych zadań może odbywać się wyłącznie w ciągu roku, w którym dotacja została przyznana. Natomiast refundacja dotyczy kosztów poniesionych w ciągu trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku.

Dotacje z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego można otrzymać w ramach następujących priorytetów Programu „Dziedzictwo Kulturowe”:

OCHRONA ZABYTKÓW

WSPIERANIE DZIAŁAŃ MUZEALNYCH

„Wspieranie działań muzealnych”

„Kolekcje”

KULTURA LUDOWA I TRADYCJA

OCHRONA ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH

MIEJSCA PAMIĘCI NARODOWEJ

DOFINANSOWANIE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2014-2020

Oś Priorytetowa VIII: Ochrona Dziedzictwa Kulturowego i Rozwój Zasobów Kultury,

W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparciem objęte będą kompleksowe zadania związane z ochroną i udostępnieniem, w tym turystycznym, zabytków o znaczeniu ogólnopolskim i światowym,

w tym znajdujących się na liście Światowego Dziedzictwa UNESCO i liście obiektów uznanych przez Prezydenta RP za Pomniki Historii.

W ramach inwestycji odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego wspierane będą projekty z zakresu ochrony, zachowania i udostępnienia, w tym turystycznego, zabytkowych obiektów o znaczeniu ponadregionalnym, dotyczące renowacji zabytków nieruchomych wraz z otoczeniem, konserwacji zabytków ruchomych i ich digitalizacji (w przypadkach kiedy została ujęta jako element projektu).

DOFINANSOWANIE Z NARODOWEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków opracowuje co 4 lata listę preferencyjną zabytkowych parków i ogrodów dla Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, w celu finansowania prac z zakresu rewaloryzacji terenów zieleni (parków, cmentarzy). W celu kandydowania obszarów do zamieszczenia na w/w liście potrzebna jest akceptacja Wojewódzkiego Konserwatora zabytków. Za jego pośrednictwem następuje zgłoszenie.

DOFINANSOWANIE W RAMACH REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO na lata 2014-2020

Podział środków w ramach funduszy strukturalnych został scedowany dla każdego województwa poprzez Regionalny Program Operacyjny. Dofinansowane projekty są to kluczowe dla regionu inwestycje o charakterze wielkoskalowym. Inwestycje muszą być ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji i wykazywać wpływ na rozwój regionu oraz ożywienie społeczno-gospodarcze terenów zdegradowanych.

Finansowanie zadań RPO dla województwa łódzkiego jest możliwe głównie w ramach osi priorytetowej VI – Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu 3 cele tematyczne: 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami, 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników, 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją.

Osi priorytetowa VI, Działanie VI.1. Dziedzictwo kulturowe i infrastruktura kultury Poddziałanie VI.1.2 Dziedzictwo kulturowe i infrastruktura kultury Działanie VI.2. Rozwój gospodarki turystycznej Działanie VI.3. Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego. Poddziałanie VI.3.2 Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego

PROGRAM OPERACYJNY POLSKA CYFROWA NA LATA 2014 - 2020

Oś priorytetowa II. E-Administracja i otwarty rząd, Priorytet Inwestycyjny 2.3 Wzmacnianie zastosowania technologii komunikacyjno-informacyjnych dla e-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia.

Cel szczegółowy 4: Zwiększenie dostępności i wykorzystania informacji sektora publicznego.

PROGRAM KREATYWNA EUROPA 2014-2020

Program zawiera komponenty: MEDIA i KULTURA adresowane na realizację projektów „miękkich” - nieinwestycyjnych.

PROGRAM EUROPA DLA OBYWATELI 2014-2020

Celem Programu Europa Dla Obywateli 2014-2020 jest zwiększenie świadomości obywateli o historii i integracji europejskiej oraz również pomoc w lepszym zrozumieniu polityki Unii Europejskiej i jej wpływu na życie obywateli jej państw członkowskich.

PROGRAM ROZWÓJ INFRASTRUKTURY KULTURY

Program „Rozwój infrastruktury kultury” ma na celu modernizację i rozwój instytucji kultury, a także zwiększenie dostępu i podniesienie atrakcyjności oferty kulturalnej.

Program zawiera trzy priorytety: Infrastruktura kultury Infrastruktura szkolnictwa artystycznego

Infrastruktura domów kultury

PROMESA MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Z Programu Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego może dotować zadania znacząco wpływające na poprawę dostępność do kultury. Mechanizm programu polega na zwiększeniu efektywności wykorzystania funduszy europejskich poprzez zapewnienie środków na dofinansowanie tzw. wkładu własnego.

W ramach programu można ubiegać się o dofinansowanie wkładu własnego dla zadań, które ubiegają się o dofinansowanie w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych 2014-2020, Programu Rozwój Obszarów Wiejskich 2014-2020, Programu Kreatywna Europa, Programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej

NARODOWY INSTYTUT DZIEDZICTWA

Narodowy Instytut Dziedzictwa w imieniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego dysponuje programami: „Wolontariat dla dziedzictwa”. Program realizuje Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2017, cel: społeczne zaangażowanie w poznanie własnego dziedzictwa i opiekę nad zabytkami.

„Zabytkomania”

Konkurs skierowany jest do amatorów - uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych oraz studentów szkół filmowych.

„Zabytek zadbany”

Konkurs polega na upowszechnianiu dobrych wzorów zagospodarowania i utrzymania obiektów poprzez prawidłowe wykonywanie prac restauratorskich i konserwatorskich.

Przyjęte kategorie: rewaloryzacja przestrzeni kulturowej i krajobrazu; utrwalenie wartości zabytkowej obiektu; adaptacja obiektów zabytkowych; architektura przemysłowa i dziedzictwo techniki; architektura i konstrukcje drewniane.

NARODOWE CENTRUM NAUKI

Wspieranie działalności naukowej poprzez projekty badawcze, stypendia doktorskie i staże, projekty badawcze dla doświadczonych naukowców w celu realizacji pionierskich badań naukowych.

NARODOWE CENTRUM KULTURY

Projekty internetowe: Platforma Kultury, Mapa Kultury, Pracuj w kulturze, Kultura się liczy; Dom Kultury+, Kultura – Interwencje, Śpiewająca Polska; programy stypendialne: „Młoda Polska” i „Gaude Polonia”.

DOFINANSOWANIE Z BUDŻETU WŁASNEGO URZĘDU MARSZAŁKOWSKIEGO W ŁODZI

Urząd Marszałkowski w Łodzi podjął działania w celu ratowania zabytków, uruchamiając od 2008 roku środki na rewaloryzację obiektów i obszarów zabytkowych.

Sejmik Województwa Łódzkiego dnia 12 stycznia 2010 r. uchwałą nr L/1463/10 przyjął Regulamin określający zasady, tryb udzielania oraz rozliczania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków województwa. W myśl § 2 w/w uchwały dotację celową można uzyskać w celu wykonania opracowań projektowych i badawczych, przeprowadzenia prac konserwatorskich zabytków nieruchomych, ruchomych i archeologicznym zdefiniowanych w art., 6 ust. 1 pkt. 1, 2, 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 2003 r. Ponadto obiekt lub obszar zgodnie z w/w ustawą musi być wpisany do rejestru zabytków, posiadać duże znaczenie dla dziedzictwa, znajdować się w granicach administracyjnych województwa łódzkiego i być udostępniany społeczeństwu.

Beneficjentami mogą być właściciele i użytkownicy zabytków.

Udzielenie dotacji wymaga złożenia wniosku i spełnienia w/w wymogów formalnych. Następnie podlega opinii Komisji i jest rozpatrywane przez Sejmik Województwa Łódzkiego.
Witryna internetowa: <http://bip.lodzkie.pl>

DOTACJE Z BUDŻETU WOJEWÓDZKIEGO KONSERWATORA ZABYTEKÓW

Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków zgodnie z art. 74 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 2003 roku udziela dotacji na prace konserwatorskie obiektów wpisanych do rejestru WKZ. Regulamin przyznawania dotacji stanowi, że mogą być dotowane prace mające na celu zachowanie i ochronę materialnego dziedzictwa. Wojewódzki Konserwator Zabytków przyznaje środki na prace rewitalizacyjne

i zabezpieczeniowe zabytków przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnymi wywozami za granicę. Dotowane zabytki winny pełnić funkcje publiczną.

Beneficjentami dotacji podobnie jak w przypadku środków pozyskiwanych z Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi mogą być: właściciele i użytkownicy zabytków.

Komisja oceniając wniosek uwzględnia: stan zabytku, wartość i czas powstania, uznanie za pomnik historii, rzetelność realizacji zadań, wysokość środków własnych oraz pozyskanych z innych źródeł. Ostateczną decyzję przydziału środków podejmuje Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Witryna internetowa: <http://www.lodz.wuoz.gov.pl>

DOTACJE MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

W ramach działania „*Odnowa i rozwój wsi*” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Witryna internetowa: <http://www.minrol.gov.pl>

DOTACJE MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI, DEPARTAMENT WYZNAŃ RELIGIJNYCH ORAZ MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH I ETNICZNYCH, WYDZIAŁ FUNDUSZU KOŚCIELNEGO

Dotacje udzielane na remonty i konserwacje obiektów sakralnych w zakresie wykonywania podstawowych prac zabezpieczających obiekt (bez wystroju i wyposażenia).

Witryna internetowa: <http://www.mswia.gov.pl>

DOTACJE Z WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

Ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przyznawane są dotacje na projekty z zakresu ochrony dziedzictwa. Środki przeznaczone są na przeprowadzanie rewaloryzacji terenów zieleni, wykonanie prac leczniczo-pielęgnacyjnych drzew w zabytkowych alejach oraz starodrzewów na terenach gmin w ramach konkursu pod nazwą „Przyrodnicze perły województwa łódzkiego”.

PODSUMOWANIE

Rekomendacje wynikające z Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Krośniewice na lata 2020-2023 powinny zostać wprowadzone w zapisy wszystkich dokumentów strategicznych i planistycznych Miasta i Gminy Krośniewice.

Zakłada się, że cele określone w Gminnym programie opieki nad zabytkami będą osiągnięte w wyniku współpracy Władz Miasta i Gminy Krośniewice z Łódzkim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz organizacjami i związkami, których działania obejmują ochronę dziedzictwa kulturowego.

W dokumentach określających politykę zachowania dziedzictwa kulturowego na szczeblu krajowym proponuje się uwzględnienie Miasta i Gminy Krośniewice jako obszaru cennego kulturowo. W nowej edycji Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w województwie łódzkim proponuje się uwzględnić wszystkie wskazania zawarte w rozdziale dotyczącym rekomendacji do dokumentów krajowych i wojewódzkich.

BURMISTRZ KROŚNIEWIC

Katarzyna Erdman

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 18 ust. 2 pkt.15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 506 z późn. zm.), stanowienie w innych sprawach zastrzeżonych ustawami, należy do wyłącznej właściwości Rady Gminy.

Konieczność sporządzenia Gminnego programu opieki nad zabytkami wynika z zapisów art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2018 r. poz. 2067 z późn. zm.).

Natomiast art. 87 ust. 3 ww. ustawy stanowi, że Gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje Rada Gminy w formie uchwały.

Projekt Gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Krośniewice został pozytywnie zaopiniowany przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Łodzi (pismo znak: WUOZ-PP.5120.36.2019.LL z dnia 9 grudnia 2019 r.)

Biorąc powyższe pod uwagę zasadne jest podjęcie uchwały w sprawie uchwalenia „Gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Krośniewice na lata 2020-2023”.

BURMISTRZ KROŚNIEWIC

Katarzyna Erdman